

Abstrakty

I MIEDZYNARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA
KONTEKSTY PRACY SOCJALNEJ I POLITYKI
SPOŁECZNEJ

pt.

**PRACA SOCJALNA I POLITYKA SPOŁECZNA W OBSZARACH
MIEJSKICH I WIEJSKICH**

5 czerwca 2023 r.
(Microsoft Teams)

[link](#)

Organizatorzy:

Instytut Spraw Społecznych
i Zdrowia Publicznego
Uniwersytetu Pedagogicznego
w Krakowie

Polskie Towarzystwo
Polityki Społecznej

Partnerzy:

Szkoła Aspirantów
Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie

wfosigw
wojewódzki fundusz
ochrony środowiska
i gospodarki wodnej
w Krakowie

I SESJA PLENARNA

WSPÓŁCZESNE WYZWANIA POLITYKI SPOŁECZNEJ I PRACY SOCJALNEJ NA WSI I W MIEŚCIE

9:30-11:00 Moderator: dr hab. Beata Ziębińska, prof. UP

- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Kierunki rozwoju polityki społecznej i pracy socjalnej w Polsce po 1989 roku**
- prof. dr hab. Mirosław Grewiński - Uczelnia Korczaka w Warszawie, Akademia Nauk Stosowanych
- **Czy kapitalizm patchworkowy można ‘przeszyć’, czy pozostaje go przeżyć? Pola interakcji, gry interesów i potencjalne kierunki zmian mikro- oraz makrosystemowych**
- prof. dr hab. Jacek Sroka - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Problemy społeczne miasta i wsi**
- dr Dominika Sozańska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Praca socjalna i polityka społeczna jako obszar bezpieczeństwa socjalnego**
- prof. dr hab. Katarzyna Głąbicka - Uniwersytet Technologiczno-Humanistycznym im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
- **Usługi społeczne jako narzędzie dystrybucji dobrostanu**
- dr hab. Marek Rymśa - Uniwersytet Warszawski
- **Wpływ stopnia urbanizacji na reformy systemu pomocy społecznej w Polsce (centra usług społecznych i deinstytucjonalizacja usług społecznych)**
- dr hab. Jerzy Krzyszkowski, prof. UJD - Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

PRZERWA
11.00-11.15

**prof. dr hab. Mirosław Grewiński - Uczelnia Korczaka w Warszawie,
Akademia Nauk Stosowanych****Kierunki rozwoju polityki społecznej i pracy socjalnej w Polsce po
1989 roku**

Referat podejmuje próbę nakreślenia kierunków rozwoju polityki społecznej w Polsce po 1989 r. Autor zwraca najpierw uwagę na punkty zwrotne w realizacji PS a następnie charakteryzuje główne kierunki rozwojowe dotyczące poszczególnych polityk społecznych takich jak - polityka senioralna, rynku pracy, pomoc społeczna, ubezpieczenia społeczne, zdrowie czy edukacja.

prof. dr hab. Jacek Sroka - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Czy kapitalizm patchworkowy można 'przeszyć', czy pozostaje go
przeżyć? Pola interakcji, gry interesów i potencjalne kierunki zmian
mikro- oraz makrosystemowych**

Celem referatu, a za nim artykułu, będzie propozycja dyskusji z wiodącymi elementami modelu kapitalizmu patchworkowego w Europie Środkowo-Wschodniej, którego autorami są Juliusz Gardawski i Ryszard Rapacki (zob. Warsaw Forum of Economic Sociology nr 24).

Temat zostanie podjęty w nawiązaniu do Weberowskiego pojęcia typu idealnego, z wykorzystaniem, zaczerpniętej z estetyki, metafory tonalności i atonalności. Będzie ona przydatna w polemizującej z modelem patchworku propozycji analitycznego podejścia do systemowych aren i pól interakcji oraz do rozgrywanych na nich (tonalnych i atonalnych) gier interesów, ze szczególnym uwzględnieniem mikrosystemowej lokalności z jej codziennymi praktykami partycypacyjnymi, w których mogą tkwić załączki (zarówno pozytywne, jak i negatywne) zmian makrosystemowych.

Treść zgłaszanej propozycji jest zogniskowana na przypadku Polski i stanowi jeden z rezultatów wypracowywanych w ramach zespołowego projektu badawczego, pt. Ewolucja budżetu obywatelskiego w Polsce – w kierunku deliberacji czy plebiscytu? (NCN OPUS 17, nr 2019/33/B/HS5/00353). Projekt realizowany jest na UP im. KEN w Krakowie w zespole, w skład którego wchodzi: Jacek Sroka (UP), Beata Pawlica (UP), Wojciech Ufel (U.Wr.).

dr Dominika Sozańska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Problemy społeczne miasta i wsi**

Rozróżnienie na miasto i wieś jest jednym z ważniejszych podziałów społecznych. Ze względu na cechy społeczno-demograficzne mieszkającej w nich ludności, styl życia oraz architekturę miejsca te będą charakteryzowały się odmiennymi, właściwymi sobie problemami społecznymi.

Celem tego referatu jest uchwycenie specyfiki tych różnic. Poruszona zostanie między innymi tematyka ubóstwa, kosztów życia, dostępu do edukacji, zanieczyszczenia środowiska, izolacji i więzi społecznych.

Praca socjalna i polityka społeczna jako obszar bezpieczeństwa socjalnego

Za istotę bezpieczeństwa socjalnego przyjmuje się zagwarantowane prawem gwarancje uzyskania wsparcia od instytucji administracji publicznej w sytuacjach braku dostatecznych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb, niemożności pełnienia ról społecznych, w przypadku bezrobocia, niepełnosprawności, starości, choroby i innych ryzyk życiowych. Zdarzenia te stanowią również katalog przyznawania pomocy społecznej.

Wymienione zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego powstają w wyniku wielu czynników sprawczych, których zbiorczą nazwę zawrzeć można w kategorii kwestii społecznej. Niezaspokojone potrzeby powodują zatem odczuwalny stan braku, który narastając generuje trudne sytuacje życiowe zagrażające poczuciu bezpieczeństwa socjalnego obywatela.

Współczesne państwo stanowi zasadniczy gwarant bezpieczeństwa, w tym również bezpieczeństwa społecznego, z czym wiąże się stworzenie obywatelom ram rozwojowych m.in. przez adekwatną politykę społeczną, której celem jest poprawa położenia materialnego, asekuracja przed ryzykami życiowymi i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i/lub socjalnie najsłabszych.

dr hab. Marek Rymśa - Uniwersytet Warszawski

Usługi społeczne jako narzędzie dystrybucji dobrostanu

W literaturze przedmiotu państwa rozwinięte określa się jako *welfare states* – „państwa dobrobytu”. W ujęciu ekonomicznym dobrobyt jest syntetyczną miarą rozwoju gospodarczo-społecznego wspólny politycznej, jaką jest państwo. Perspektywa socjologiczna wiąże natomiast dobrobyt nie tyle z kondycją państwa, ile z dobrostanem obywateli, jako ważnym elementem ładu społecznego. To ujęcie odpowiada źródłowskiemu angielskojęzycznego terminu *welfare* pochodzącego od *well-being*, którego synonimem w języku polskim jest termin „dobrostan”. Z kolei z perspektywy polityki społecznej „państwo dobrobytu” to nie typ państwa czy typ ładu zbiorowego, ile ogół infrastruktury prawno-instytucjonalnej służącej dobrostanowi ogółu obywateli. Infrastruktura ta składa się z trzech instytucjonalnych segmentów (filarów infrastruktury dobrobytu), jakimi są: uregulowany rynek pracy (*regulated labor market*), system zabezpieczenia społecznego (*social security system*) i system usług społecznych (*social services*). Te trzy filary budowane były sekwencyjnie. Historia współczesnej polityki społecznej rozpoczęła się od regulowania pod koniec XIX wieku warunków pracy i stosunków pracy.

Dorobkiem XX-wiecznej polityki społecznej są systemy zabezpieczenia społecznego umożliwiające redystrybucję dochodów przez różnorodne programy transferów socjalnych.

W XXI wieku polityka społeczna państw rozwiniętych, zwłaszcza w Europie, jest zaś w dużej mierze polityką inwestycji w rozwój trzeciego filaru infrastruktury dobrobytu – systemu usług społecznych. Celem referatu jest wskazanie uwarunkowań takiej właśnie orientacji współczesnej polityki społecznej w Europie i wskazanie roli usług społecznych i świadczących je specjalistów reprezentujących różne profesje, zawody i specjalności pomocowe w dystrybucji dobrostanu.

dr hab. Jerzy Krzyszkowski, prof. UJD - Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie

Wpływ stopnia urbanizacji na reformy systemu pomocy społecznej w Polsce (centra usług społecznych i deinstytucjonalizacja usług społecznych)

Ostatnia duża zmiana jakościowa w funkcjonowaniu pomocy społecznej i pracy socjalnej pojawiła się w 2019 roku, wraz z wprowadzeniem ustawy o centrach usług społecznych(1). Idea centrów usług społecznych została stworzona na podstawie wyników badań empirycznych prowadzonych w czasie realizacji projektu systemowego „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej”.

W wyniku analiz sformułowano wnioski o wyczerpaniu dotychczasowej strategii rozwojowej pomocy społecznej, biurokratyzacji systemu oraz potrzebie rozwijania współpracy zawodów pomocowych i integrowania usług społecznych². W ustawie określono prawną definicję usług społecznych, przyjęto zasadę powszechnej dostępności zarządzania przypadkiem (*case management*), więziotwórcze działania środowiskowe oraz kooperację międzysektorową. W jej założeniu centra usług społecznych mają przynieść efekt integracyjny w wymiarze instytucjonalnym, funkcjonalnym, więziotwórczym i profesjonalnym. Powstanie nowych instytucji pomocy społecznej stanowi niewątpliwie wyzwanie dla pracowników socjalnych, gdyż obok tradycyjnych klientów pomocy społecznej użytkownikami centrów usług społecznych będą zwykli mieszkańcy gminy, a partnerami w przygotowaniu diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty lokalnej stają się przedstawiciele innych instytucji, resortów i sektorów działających w obszarze usług społecznych. Nowe stanowiska pracy, takie jak koordynator indywidualnych usług społecznych czy organizator społeczności lokalnej, wymagają również nowej metodyki pracy socjalnej.

Kluczowym uwarunkowaniem powodzenia reformy wydaje się jej aspekt terytorialny czyli skrajnie odmienny kontekst jej realizacji na terenach nisko zurbanizowanych i w warunkach wielkomiejskich. Rozważaniom w tym obszarze będzie poświęcone moje wystąpienie oparte m.in. o badania empiryczne na terenach wiejskich oraz na udziale w projekcie Kooperacja 3D (Modele Kooperacji) oraz prowadzone od dwóch lat szkolenia na temat centrów usług społecznych dla kadr jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w całym kraju.

1 Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818).

2 Centrum usług społecznych: od koncepcji do wdrożenia przepisów ustawy, red. M. Rymsza, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2021.

II SESJA PLENARNA

WSPÓŁCZESNE PARADYGMATY W POLITYCE SPOŁECZNEJ NA WSI I W MIEŚCIE

11:15-12:45 Moderator: dr hab. Marek Klimek, prof. UP
- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Moralność socjalna Polaków a wyzwania dla polityki społecznej w obszarach miejskich i wiejskich**
 - dr hab. Joanna Szczepaniak-Sienniak, prof. UEW - Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
- **Gra o miasto "troskliwe" dla wszystkich mieszkańców**
 - dr Maria Zrałek, prof. WSH - Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu
- **Polityka społeczna i praca socjalna – potrzeba radykalnej transformacji**
 - prof. dr hab. Boguslavas Gruževskis - University Lithuania
- **The place of counseling as a specific service in social work in Slovakia**
 - prof. Ph.Dr. Mária Šmidová, PhD - Uniwersytet Trnavski w Trnave, Slovakia
- **Zbiorowa trauma wojny: nowe psychospołeczne wyzwania dla społeczeństwa ukraińskiego**
 - prof. dr hab. Yuriy Pachkovskyy - Lviv University, Ukraine
- **Zagadnienie ubóstwa energetycznego w kontekście finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska**
 - mgr Mateusz Młyński - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Krakowie

PRZERWA
12.45 – 13.15

Gra o miasto "troskliwe" dla wszystkich mieszkańców

Cel: współczesne miasta borykają się z wieloma, o niespotykanej dotychczas skali, problemami. Dotyczą one płaszczyzny demograficznej, społecznej, środowiskowej, gospodarczej, instytucjonalnej i przestrzennej. Problematyka kryzysu miast i zagadnienia rozwiązania narastających trudności w ich funkcjonowaniu znalazły odzwierciedlenie w pojawiających się koncepcjach miast przyjaznych mieszkańcom. Celem prezentacji jest wskazanie roli podmiotów publicznych oraz obszarów wymagających przemodelowania w kontekście tworzenia miast „troskliwych” a więc takich, gdzie wszyscy mieszkańcy, bez względu na wiek, będą się czuć godnie, bezpiecznie, komfortowo i będą mieć wpływ na jakość życia w mieście, a instytucje publiczne będą aktywne i otwarte na potrzeby mieszkańców.

Metoda badań: przegląd literatury przedmiotu, analiza aktualnych danych statystycznych i synteza.

Wnioski: dla tworzenia miast „troskliwych” dla mieszkańców najważniejszym elementem są jego mieszkańcy. To od ich działań, podejmowanych inicjatyw i zaangażowania oraz wywierania presji, na instytucje publiczne, ale też dialogu, zależeć będzie czy w danym miejscu nastąpią zmiany mające na celu poprawę jakości życia społeczności.

prof. Ph.Dr. Mária Šmidová, PhD - Uniwersytet Trnavski w Trnave, Slovakia

The place of counseling as a specific service in social work in Slovakia

In the countries of Eastern Europe, counseling is still less known. Slovakia is an example of this. There is no official consulting profession in Slovakia. The Faculty of Theology of the University of Trnava, thanks to foreign international partners, which are mainly two American universities University of Central Florida and Scranton University and one Italian private institution called ASPIC, which is an educational and counseling institution in the city of Padua, is currently working intensively in Slovakia to ensure a rapid the growth of the credibility of consulting as a profession. The effectiveness of counseling as a profession has recently been demonstrated by recent multifactorial empirical research.

The result of this research, as well as other partial researches, is an established study program with a focus on establishing consultancy in the Slovak environment. This study program effectively responds to the need to solve many social situations in Slovakia but also in Central Europe, especially in connection with the war in Ukraine and the emerging economic crisis throughout the world.

prof. dr hab. Yuriy Pachkovskyy - Lviv University, Ukraine

Zbiorowa trauma wojny: nowe psychospołeczne wyzwania dla społeczeństwa ukraińskiego

Dzisiejsze społeczeństwo globalne to społeczeństwo polikryzysów. Na globalne wyzwania związane z pandemią, bezpieczeństwem, środowiskiem i technologią nałożyła się wojna rosyjsko-ukraińska, która doprowadziła do największego od dziesięcioleci kryzysu migracyjnego, w którym miliony cywilów zmuszone są do opuszczenia swoich domów i szukania schronienia w innych krajach. Wśród innych problemów, z którymi borykają się Ukraińcy, jest całkowite pogorszenie stanu zdrowia psychicznego. Według Ministerstwa Zdrowia Ukrainy, około 15 milionów Ukraińców będzie potrzebowało wsparcia psychologicznego z powodu wojny na pełną skalę już dziś, a 3-4 miliony będą potrzebowały leków na zaburzenia psychiczne. Wojna, jako wydarzenie nadzwyczajne, może zmienić wektor traumy zbiorowej, czyniąc ją masową i pośrednią, gdyż dotyka nie konkretnej osoby lub grupy, ale ich otoczenia społecznego, które empatyzuje, odczuwa napięcie lub solidaryzuje się z ofiarami w trudnych chwilach.

Trauma zbiorowa w kontekście wojny jest raczej złożonym procesem społecznym, który przechodzi przez wiele etapów i obejmuje zarówno doświadczenia indywidualne, jak i zbiorowe. Ogólnie rzecz biorąc, naszym zdaniem mówimy tu o zbiorowej traumie wojennej jako o społecznych i psychologicznych reakcjach na traumatyczne wydarzenie, jakim jest wojna, które dotyczą całego społeczeństwa. Badanie traumy zbiorowej to niezwykle aktualny problem badawczy, który ma kilka wymiarów: od społecznego do psychologiczno-pedagogicznego. Ważne jest nie tylko jej zrozumienie, wszechstronne zbadanie i zdiagnozowanie, ale także nakreślenie dróg wyjścia z niej. Współcześnie problem ten jest wciąż otwarty, gdyż trauma zbiorowa wymaga innych sposobów jej przezwyciężenia, gdyż dotyka nie tylko jednostki, ale także jej środowiska społecznego.

mgr Mateusz Młyński - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Krakowie

Zagadnienie ubóstwa energetycznego w kontekście finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

In the countries of Eastern Europe, counseling is still less known. Slovakia is an example of this. There is no official consulting profession in Slovakia. The Faculty of Theology of the University of Trnava, thanks to foreign international partners, which are mainly two American universities University of Central Florida and Scranton University and one Italian private institution called ASPIC, which is an educational and counseling institution in the city of Padua, is currently working intensively in Slovakia to ensure a rapid the growth of the credibility of consulting as a profession. The effectiveness of counseling as a profession has recently been demonstrated by recent multifactorial empirical research.

The result of this research, as well as other partial researches, is an established study program with a focus on establishing consultancy in the Slovak environment. This study program effectively responds to the need to solve many social situations in Slovakia but also in Central Europe, especially in connection with the war in Ukraine and the emerging economic crisis throughout the world.

mgr Mateusz Młyński - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Krakowi

Zagadnienie ubóstwa energetycznego w kontekście finansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska

Ubóstwo energetyczne w Polsce jest stopniowo coraz większym problemem społecznym, dotyczącym wielu ludzi. Zagadnienie to odnosi się do sytuacji, w której gospodarstwo domowe ma ograniczony dostęp do niezbędnej energii, w tym ogrzewania, chłodzenia, oświetlenia i gotowania, ze względu na trudności finansowe.

Jest kilka czynników, które przyczyniają się do ubóstwa energetycznego w Polsce. Po pierwsze, wysokie ceny energii elektrycznej i paliw są często wymieniane jako istotne przyczyny. Rosnące koszty energii, zwłaszcza dla osób o niskich dochodach, mogą powodować trudności w utrzymaniu odpowiedniego poziomu komfortu termicznego w domu.

Po drugie, problemem jest także starzenie się infrastruktury energetycznej w Polsce. Wielu ludzi nadal korzysta z przestarzałych systemów ogrzewania, które są mniej wydajne i bardziej kosztowne w użytkowaniu. Konieczność inwestycji w modernizację tych systemów często przekracza możliwości finansowe niektórych gospodarstw domowych.

Po trzecie, ubóstwo energetyczne jest również związane z niskim poziomem efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych. Wiele domów w Polsce jest słabo izolowanych i nieodpowiednio zaopatrzonych w urządzenia energooszczędne, co prowadzi do wyższych rachunków za energię.

Aby przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu, konieczne są różne działania. Jednym z rozwiązań jest wsparcie finansowe dla osób o niskich dochodach, które mogą mieć trudności z opłacaniem rachunków za energię. Rządy mogą oferować programy pomocy, takie jak bezzwrotne dotacje na termomodernizację budynków lub wsparcie finansowe na zakup bardziej energooszczędnych urządzeń. Działania w zakresie finansowania tych przedsięwzięć na terenie Małopolski intensywnie realizuje Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie poprzez programy wsparcia działań inwestycyjnych w termomodernizację budynków oraz energooszczędne źródła energii.

Ponadto, istotne jest zwiększenie świadomości społecznej na temat efektywności energetycznej i oszczędzania energii. Kampanie informacyjne mogą pomóc ludziom zrozumieć, jakie kroki mogą podjąć, aby zmniejszyć zużycie energii w swoich domach i obniżyć koszty. Zmniejszenie zapotrzebowania na energię aktualnie wiąże się także z suwerennością Polski pod względem ekonomicznym i politycznym. W roku przeciętna Polska rodzina wysłała za granicę po 7400 zł tytułem importu ropy i paliw samochodowych (benzyn, diesla i LPG). Niemal 3000 zł z tego wysłaliśmy przelewem wprost do Federacji Rosyjskiej. Ogromne środki finansowe są transferowane z Polskich rodzin na zakup paliw kopalnych za granicą.

Zmiany klimatu i ubóstwo energetyczne są dwoma powiązаныmi problemami, które mają istotny wpływ na społeczeństwo i środowisko naturalne. Zmiany klimatu mogą przyczyniać się do zwiększania ubóstwa energetycznego, a ubóstwo energetyczne może również pogłębiać problemy związane ze zmianami klimatu. Na przykład, ekstremalne zjawiska pogodowe, jak susze lub fale upałów, mogą prowadzić do wzrostu zapotrzebowania na energię do klimatyzacji lub nawadniania, co z kolei może powodować wzrost kosztów energii dla ludzi, którzy już zmagają się z ubóstwem energetycznym.

Ubóstwo energetyczne w Polsce to złożony problem, który wymaga kompleksowego podejścia i spójnej polityki na wielu płaszczyznach

SEKCJE TEMATYCZNE

13.15 - 15.00

Sekcja I

PRACA SOCJALNA

WOBEC WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

Moderatorzy: dr Józefa Matejek, dr Katarzyna Gucwa-Porębska
- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

I Międzynarodowa Konferencja Naukowa
Konteksty pracy socjalnej i polityki społecznej

- **Postawa twórcza w aktywizacji osób wykluczonych społecznie bezrobotnych i bezdomnych**
 - dr hab. Małgorzata Kuśpit, prof. UMCS - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
 - **Streetworking w przestrzeni wiejskiej**
 - dr Agnieszka Tajak-Bobek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
 - **Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej - perspektywa wiejska i miejska**
 - dr Józefa Matejek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
 - **Trudności readaptacyjne osadzonych i ich rodzin w środowisku wolnościowym w kontekście ekskluzji społecznej**
 - dr Katarzyna Gucwa-Porębska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
 - **Rola błękitno-zielonej infrastruktury w działaniach na rzecz włączenia społecznego w procesach rewitalizacji**
 - dr Aleksandra Jadach-Sepioło, dr Edyta Tomczyk - Instytut Rozwoju Miast i Regionów
 - **Pracownik socjalny jako inżynier architektury społecznej**
 - mgr Mirosław Górka – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku
 - **Wyzwania polityki społecznej i pracy socjalnej wobec przestępczości powrotnej**
 - mgr Marzena Kaleta – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie
 - **Praca socjalna z osobami bezdomnymi w miejscu ich (nie)zamieszkania**
 - mgr Karolina Gajda – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

dr hab. Małgorzata Kuśpit, prof. UMCS - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Postawa twórcza w aktywizacji osób wykluczonych społecznie bezrobotnych i bezdomnych

Prezentacja koncentruje się wokół problematyki wykluczenia społecznego osób bezrobotnych i bezdomnych oraz roli myślenia twórczego w pokonywaniu problemów oraz aktywizacji zawodowej jednostek objętych tym zjawiskiem. Rozwijanie myślenia twórczego może przyczynić się do większej otwartości na nowe sytuacje oraz poszukiwania sposobów radzenia sobie z trudnymi wydarzeniami, w tym wykluczeniem społecznym. Twórczość bowiem ujawnia się w czynnym stosunku człowieka do rzeczywistości, realizacji codziennych zadań i poszukiwaniu skutecznych rozwiązań (Strzałecki, 1969; Uchnast, 1994). Poziom twórczości jest obecnie ważnym kryterium decydującym o przydatności do wykonywania wielu zawodów. Pomoc udzielana osobom bezrobotnym i bezdomnym powinna mieć charakter zarówno doraźny związany z zaspokajaniem podstawowych potrzeb przy jednoczesnym oddziaływaniu ukierunkowanemu na wyjście z tej sytuacji w postaci kształtowania szeregu umiejętności oraz kompetencji (por. Jaroszewska, 2010; Zagrobelna, 2010, Kuśpit, 2013).

Rozwijanie myślenia twórczego ma w tym względzie istotne znaczenie, przyczyniać się bowiem może do zwiększenia otwartości na nowe doświadczenia i aktywności społecznej oraz zawodowej.

dr Agnieszka Tajak-Bobek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Streetworking w przestrzeni wiejskiej

Celem wystąpienia będzie zaprezentowanie streetworkingu w przestrzeni wiejskiej, a co za tym idzie ukazanie dysproporcji jakie występują w przestrzeni miejskiej i wiejskiej. Za cel stawia się również podkreślenie potrzeby rozprzestrzeniania takiej formy pracy jaką jest streetworking na wsiach, a także prowadzenia badań w tym temacie.

dr Józefa Matejek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej - perspektywa wiejska i miejska

W ramach systemu całkowitej opieki nad dzieckiem pozbawionym prawidłowo funkcjonującej rodziny naturalnej ważne miejsce zajmują rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej. Rodzice biologiczni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej niejednokrotnie stanowią środowisko w którym istnieje wiele długotrwałych, skumulowanych problemów, często są to rodziny niepełne, rozbite i dysfunkcyjne. Celem wystąpienia będzie ukazanie aspektów związanych z działaniem podejmowanym przez specjalistów w zakresie pracy z rodzicami biologicznymi dzieci, które zostały umieszczone w rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej.

dr Katarzyna Gucwa-Porębska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Trudności readaptacyjne osadzonych i ich rodzin w środowisku wolnościowym w kontekście ekskluzji społecznej**

Powrót do środowiska wolnościowego po odbyciu kary pozbawienia wolności dla wielu osadzonych i ich rodzin jest czasem bardzo trudnym. Niestety dość powszechnym zjawiskiem jest stygmatyzacja i marginalizacja społeczna zarówno osób z przeszłością kryminalną jak i ich rodzin w środowisku wolnościowym.

Celem wystąpienia jest przedstawienie trudności readaptacyjnych jakich doświadczają osadzeni po opuszczeniu jednostek penitencjarnych jak i wskazanie instytucjonalnych form wsparcia działających na rzecz przeciwdziałania ekskluzji społecznej osób doświadczających izolacji penitencjarnej.

dr Aleksandra Jadach-Sepiolo, dr Edyta Tomczyk - Instytut Rozwoju Miast i Regionów**Rola błękitno-zielonej infrastruktury w działaniach na rzecz włączenia społecznego w procesach rewitalizacji**

Rewitalizację jako kompleksową politykę rozwojową wyróżnia postawienie lokalnej społeczności w centrum uwagi. Zgodnie z przyjętą w 2015 r. ustawą o rewitalizacji zjawiska kryzysowe w sferze społecznej są warunkiem niezbędnym do uruchomienia procesu rewitalizacji. Jedną z głównych interwencji rewitalizacyjnych w tej sferze jest podniesienie kapitału społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji. Najczęściej projekty zwiększające zaangażowanie społeczne dotyczą działań kulturalnych i sportowych. Wydaje się to niewystarczające w obliczu aktualnych wyzwań związanych ze zmianami klimatu, rosnącego społecznego zainteresowania kwestią środowiska, wreszcie zobowiązań wynikających z podpisania przez Polskę Europejskiego Zielonego Ładu. Tymczasem badanie ewaluacyjne dotyczące procesów rewitalizacji w Polsce wykazało, że sfera środowiskowa była w nich w najmniejszym stopniu obecna – w programach rewitalizacji zaplanowano bowiem najmniej działań prośrodowiskowych w porównaniu do innych sfer problemowych. Wydaje się, że podnoszące zaangażowanie społeczne projekty wpisujące się w zagadnienie adaptacji do zmian klimatu, poprawy rezyliencji czy zwiększenia bioróżnorodności są niezwykle aktualne i potrzebne z uwagi na ich funkcje ekoedukacyjne, ale i wzrost poczucia sprawczości mieszkańców wobec następujących zmian klimatycznych.

Artykuł ma na celu przedstawienie rodzajów sprawdzonych i innowacyjnych działań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, które z powodzeniem mogą być realizowane przy udziale lub przez lokalną społeczność obszaru rewitalizacji wraz z dobrymi praktykami wypracowanymi i wdrażanymi przez miasta.

mgr Mirosław Górka – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku**Pracownik socjalny jako inżynier architektury społecznej**

Pracownik socjalny porusza się w przestrzeni miejskiej każdego dnia. Dostrzega bariery architektoniczne i trudności społeczne. Diagnostuje, planuje oraz ewaluje. Staje się ważnym ogniwem w systemie odtwarzania tkanki miejskiej, przywracania jej blasku. Jednocześnie wskazuje obszary do interwencji jak również partycypuje w procesie tworzenia dokumentów strategicznych oraz wniosków o dofinansowanie.

mgr Marzena Kaleta – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Wyzwania polityki społecznej i pracy socjalnej wobec przestępczości powrotnej

Celem niniejszej prezentacji będzie uwrażliwienie na sytuację w jakiej znajdują się oraz na potrzeby osób opuszczających zakłady karne, podjęcie debaty nad możliwymi formami zmiany systemu, a co za tym idzie możliwości pracowników socjalnych oraz rolę usług społecznych skierowanych do byłych osadzonych.

W ostatnich latach w literaturze przedmiotu podkreślana jest trudna sytuacja osób opuszczających jednostki penitencjarne po wieloletniej karze pozbawienia wolności. W przedstawianym referacie rozpatrywane będą trzy konteksty:

- a. sytuacja osób przebywających w zakładach karnych;
- b. sytuacja osób opuszczających zakłady karne;
- c. rola pracy socjalnej jako narzędzia polityki społecznej w skutecznej readaptacji, zapobieganiu przestępczości powrotnej oraz poprawie bezpieczeństwa społecznego.

W zgodzie z głosem teorii interakcjonistycznymi człowiek zmuszony do życia w środowisku dewiacyjnym z czasem sam stanie się dewiantem. Stąd wynika konieczność wsparcia osób, które po opuszczeniu murów więzienia zagrożone są bezdomnością, marginalizacją, wykluczeniem społecznym, a przez to skazanym na powrót do dewiacyjnego środowiska z którego się wywodzą. Odpowiednie wsparcie tejże grupy jest szczególnie istotnie w procesie ponownego wkroczenia w życie społeczne, budowaniu ekonomicznej stabilizacji celem zapobiegania karierze kryminalnej.

Referat koncentruje się na badaniach przeprowadzonych wśród mężczyzn - recydywistów w różnym wieku, ale równocześnie zwraca uwagę na specyfikę przestępczości powrotnej, dotyczącej osoby zamieszkujące obszary wiejskie oraz miejskie. Wiosną 2022 roku przeprowadzono wywiady biograficzno - narracyjne z osobami, które opuściły zakłady karne. Wyniki wskazują, że działalność resocjalizacyjna zakładów karnych nie jest skuteczna. Będąc w odosobnieniu osadzeni uczą się m.in. sprytu i innych zachowań antyspołecznych. Nabywają również wiedzy co do sposobu dokonywania przestępstw. Byli osadzeni najczęściej opuszczają jednostkę penitencjarną bez wsparcia rodziny oraz instytucji pomocowych, co wywołuje negatywne emocje, konflikty z otoczeniem a przez to powrót do działań niezgodnych z prawem. Badania ukazały również luki polityki społecznej, a co za tym idzie również pracy socjalnej, we wspieraniu pozytywnej readaptacji społecznej osób opuszczających zakłady karne.

mgr Karolina Gajda – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Praca socjalna z osobami bezdomnymi w miejscu ich (nie)zamieszkania

Miasta, zwłaszcza duże, z różnych względów są atrakcyjniejszą alternatywą zamieszkiwania dla osób bezdomnych niż obszary wiejskie. Potwierdzają to wyniki badań liczby osób bezdomnych i własne doświadczenia, zdobyte w trakcie wieloletniej pracy zawodowej w pomocy społecznej- jako streetworkerki, wykonującej pracę socjalną w środowisku osób bezdomnych. Osoby bezdomne nie tylko przebywają w placówkach zapewniających schronienie, anektują również miejską przestrzeń publiczną, półpubliczną i prywatną, nadając jej znaczenie i zakotwicząc w niej. W tej udomowionej przestrzeni, miejscu, toczy się ich życie, reprodukują praktyki zamieszkiwania. W tych miejscach prowadzona jest praca socjalna, mająca na celu „usamodzielnienie” pomocobiorców - ich wyjście z bezdomności. Zamierzone efekty działań pomocowych rzadko są jednak osiągnięte i/lub widoczne, co skłoniło autorkę do poszukiwania nie tylko nowych rozwiązań, ale także zgłębienia rozumienia (nie)zamieszkania, procesów wychodzenia z bezdomności, czynników sprzyjających i utrudniających społeczno - przestrzenne relokacje. Celem badań własnych, których założenia przedstawię w trakcie konferencji, jest ustalenie relacji między przywiązaniem do miejsca a wchodzeniem w kolejne fazy bezdomności i (nie)wychodzeniem z niej, z uwzględnieniem takich czynników jak: identyfikacja z bezdomnością, troska (sprawowanie opieki), rodzaj miejsca pobytu oraz wyobrażenie domu. Zaprojektowane badania z jednej strony służą ustaleniu istoty tych relacji, z drugiej mają potencjał aplikacyjny, zmierzają do ustalenia, co (nie)sprzyja przestrzennej relokacji osób bezdomnych.

W pierwszej części wystąpienia zostanie omówione zagadnienie zamieszkiwania, w kontekście prawnym, społecznym i kulturowym. Skonceptualizowane zostanie przywiązanie do miejsca, zamieszkiwanie i dom, które to pojęcia zostaną wykorzystane w badaniach własnych i mogą stanowić istotny czynnik w procesie (nie)wychodzenia z bezdomności.

W drugiej części zostanie omówiona specyfika pracy socjalnej z osobami bezdomnymi pozaschroniskowymi w kontekście możliwych interwencji, których granice wyznaczane bywają przez rozumienie (nie)zamieszkania i wokół pytania, czy przez „manipulowanie” poczuciem zamieszkania można przekształcać rozumienie tego czym jest (za)mieszkanie, a przez to wspomagać proces wychodzenia z bezdomności. Zagadnienia poruszone w referacie będą przedmiotem pogłębionych analiz w ramach badań własnych.

SEKCJE TEMATYCZNE

13.15 - 15.00

Sekcja II

ŁUDZIE STARSI W POLITYCE SPOŁECZNEJ NA WSI I W MIEŚCIE

Moderatorzy: dr Anna Mirczak, dr Karina Rożek

- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

I Międzynarodowa Konferencja Naukowa
Konteksty pracy socjalnej i polityki społecznej

- **Deinstytucjonalizacja opieki nad osobami starszymi na przykładzie gmin wiejskich w województwie świętokrzyskim**
 - dr Renata Miszcuk - Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
- **Opieka nad ludźmi starszymi i jej uwarunkowania. Przykład Polski i Albanii**
 - dr hab. Beata Ziębińska, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Rehabilitacja w dolegliwościach bólowych u osób starszych**
 - dr Karina Rożek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Problemy i potrzeby zdrowotne osób starszych mieszkających na obszarach wiejskich**
 - dr Anna Mirczak - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Wychowanie do starości i w starości w kontekście zachowania zdrowia, sprawności i niezależności po 60. roku życia**
 - dr Anna Leś - Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie
- **Domy dziennego pobytu dla osób starszych i ich rola w rozwoju usług na wsi i w mieście**
 - dr Iwona Benek - Politechnika Gliwicka
- **Opieka długoterminowa nad osobą starszą w środowisku miejskim i wiejskim**
 - dr Aleksander Herman - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
- **Współczesna polska polityka senioralna w ujęciu systemowym**
 - mgr Jakub Siatka - Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

dr Renata Miszczuk - Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach**Deinstytucjonalizacja opieki nad osobami starszymi na przykładzie gmin wiejskich w województwie świętokrzyskim**

Deinstytucjonalizacja opieki nad osobami starszymi w gminach wiejskich odbywa się głównie poprzez zwiększenie usług opiekuńczych realizowanych przez Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej. Deinstytucjonalizacja odbywa się także poprzez prowadzenie szerokich działań w powołanych ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w ramach programów sektorowych Senior plus oraz powołanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Klubach Seniora i Dziennych Domach Seniora. Zostaną zaprezentowane formy deinstytucjonalizacji na przykładzie województwa świętokrzyskiego.

dr hab. Beata Ziębińska, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Opieka nad ludźmi starszymi i jej uwarunkowania. Przykład Polski i Albanii**

Starzenie się społeczeństwa to zjawisko dotyczące głównie Europy i Ameryki Północnej. Jednak państwa najbardziej rozwinięte gospodarczo, lepiej radzą sobie z tym problemem społeczno-ekonomicznym, kraje słabiej rozwinięte stoją przed większymi wyzwaniami z powodu mniejszych zasobów finansowych i wiążących się z nimi zdolności do rozwijania systemów wsparcia ludzi starszych. Artykuł ma na celu porównanie systemu opieki nad osobami starszymi w dwóch krajach postkomunistycznych: Polsce i Albanii. Oba kraje rozpoczęły proces przechodzenia do demokracji po upadku muru berlińskiego, ale podczas gdy Polska została członkiem UE w 2004 roku, Albania nadal ma status kraju kandydującego. Wystąpienie ilustruje czynniki zdrowotne i trendy demograficzne charakteryzujące Polskę i Albanie- opracowane w oparciu o dane Eurostatu, WHO, statystyki krajowe itp. Ponadto przedstawia elementy systemu opieki oferowane przez państwo i/lub sektor prywatny/pozarządowy w badanych krajach. Odpowiada na następujące pytania badawcze: jakie są podobieństwa i różnice w systemach opieki nad osobami starszymi w obu krajach? Jak rozumiana jest opieka nad osobami starszymi w Polsce i Albanii oraz jak znajduje to odzwierciedlenie w instytucjonalnych i środowiskowych organizacjach opiekuńczych? W jaki sposób państwa podejmują działania w celu stawienia czoła rosnącej populacji osób starszych w nadchodzących dziesięcioleciach, badając krajowe strategie obu rządów. Autorki pokazują też, w jaki sposób i na jakim poziomie czynniki społeczne, takie jak ubóstwo, migracje, przekształcenia struktury rodziny i stylu życia oraz stan zdrowia osób starszych wpływają na sytuację opieki nad tymi osobami.

dr Anna Mirczak - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Problemy i potrzeby zdrowotne osób starszych mieszkających na obszarach wiejskich**

Osoby starsze zamieszkujące obszary wiejskie, ze względu na specyfikę panujących tam warunków życia, mają nieco inne problemy niż starsi mieszkańcy miast. Podstawowe trudności, z którymi borykają się ludzie starsi zamieszkujący obszary wiejskie dotyczą złej sytuacji materialnej i złych warunków mieszkaniowych, niedostatecznej opieki lekarskiej oraz ograniczonej aktywności społecznej i zawodowej. Zbiór tych czynników może niekorzystnie wpływać na zdrowie i codzienne życie starszych mieszkańców wsi. Celem pracy była diagnoza stanu zdrowia osób starszych mieszkających w wybranych miejscowościach wiejskich województwa małopolskiego. Dokonano oceny dolegliwości i problemów zdrowotnych w wieku starszym opierając się na Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10. Ustalono także częstość dolegliwości występujących u badanych seniorów, ich stan funkcjonalny wg skali GARS oraz stan psychiczny wg skali SPMSQ. Ponadto zbadano uwarunkowania samooceny stanu zdrowia respondentów. Badania pokazały dużą częstość zgłaszanych dolegliwości zdrowotnych oraz problem w dostępności do specjalistycznych świadczeń opieki zdrowotnej.

Zasadnym jest sukcesywne wdrażanie pogłębionej diagnostyki stanu zdrowia starszych mieszkańców wsi celem wczesnego wykrywania i zwalczania problemów zdrowotnych, które w konsekwencji mogą prowadzić do chorób przewlekłych co generuje dodatkowe koszty i zwiększa zapotrzebowanie na opiekę medyczną.

dr Anna Leś - Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie**Wychowanie do starości i w starości w kontekście zachowania zdrowia, sprawności i niezależności po 60. roku życia**

Zmiany w strukturze demograficznej społeczeństw obserwowane są wszędzie tam, gdzie odsetek osób powyżej 65. roku życia znacznie wzrasta. Wraz z wydłużaniem się trwania życia istotne staje się zachowanie odpowiedniej jego jakości, zadowolenia, podtrzymanie zdrowia, sprawności funkcjonalnej oraz niezależności. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie wychowanie do starości (a także w starości), czyli nabycie odpowiednich kompetencji w obszarze zachowań zdrowotnych związanych m.in. z doborem aktywności fizycznej, dbałością o stan zdrowia, nawiązywaniem i utrzymaniem relacji społecznych. Działania wychowawcze powinny obejmować obszary związane z aspektami biologicznymi, psychologicznymi, społecznymi, intelektualnymi oraz ekonomicznymi.

Nabycie wiedzy i umiejętności w tych obszarach może pozwolić na realizowanie idei aktywnego starzenia się, w momencie przejścia na emeryturę.

dr Iwona Benek - Politechnika Gliwicka**Domy dziennego pobytu dla osób starszych i ich rola w rozwoju usług na wsi i w mieście**

Tematem referatu będą Domy Dziennego Pobytu, które są formą wsparcia osób starszych i ich opiekunów. Korzystanie z usług dziennego pobytu dla seniorów wymaga między innymi dostępności środowiska architektonicznego, co powinno być rozwiązywane systemowo. Przedstawione zostaną wytyczne projektowe dla DDP, przykłady rozwiązań.

dr Aleksander Herman - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie**Opieka długoterminowa nad osobą starszą w środowisku miejskim i wiejskim**

Zagadnienia i problematyka dotycząca starości i starzenia się społeczeństwa staje się ważnym punktem w przestrzeni publicznej. Z roku na rok wzrasta udział osób starszych w populacji, a to generuje konieczność podejmowania celowych i konkretnych działań ze strony polityki społecznej państwa i zaangażowania osób najbliższych ze względu na pojawiające się trudności w codziennym funkcjonowaniu.

Głównym celem podejmowanej tematyki było określenie w jakim stopniu i na jakich płaszczyznach opieka długoterminowa różni się w zależności od miejsca zamieszkania i udziału instytucjonalnego wsparcia lub jego braku. Prowadzone w tym celu badania miały charakter mieszany: ilościowo-jakościowy. Dane uzyskiwano z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza wywiadu pogłębionego. Respondentami były osoby, które sprawowały opiekę długoterminową nad osobami starszymi.

Wyniki badań dostarczyły informacji, z których wynika, że osoby sprawujące opiekę są psychicznie obciążone i przemęczone wykonywanym zajęciem. Podczas prowadzonych wywiadów wielokrotnie zwracano uwagę, że presja społeczna wywierana na członków rodziny osoby starszej była czynnikiem najbardziej stresogennym. Przeprowadzone badania i zaprezentowana tematyka są tylko częścią szerszego zagadnienia jakim jest opieka długoterminowa nad osobą starszą i niesamodzielną. Ważnym aspektem w tym miejscu są również moralne oraz etyczne dylematy wielu rodzin związane z koniecznością zapewnienia wsparcia najbliższemu. Badania będą podejmowane i kontynuowane na różnych poziomach zaprezentowanego zagadnienia.

mgr Jakub Siatka – Uniwersytet Jagielloński w Krakowie**Współczesna polska polityka senioralna w ujęciu systemowym**

Celem wystąpienia jest ukazanie w ujęciu systemowym współczesnej polskiej polityki senioralnej. Autor w pierwszej kolejności skupi się na tym, jak poszczególne kluczowe elementy: aparat państwa (centralny i samorządowy), partie polityczne, grupy i organizacje społeczne realizują swoje zadania oraz jak działają, których wysiłek można określić mianem "polityki senioralnej". Autor chce także oszacować, który podmiot w tym ujęciu jest najbardziej istotnym i aktywnym elementem. Referat ma pomóc w ocenie współczesnej polityki senioralnej i ukazać jej newralgiczne aspekty.

THEMATIC SECTIONS

13.15 - 15.00

Section III

SOCIAL POLICY IN EUROPEAN CONDITIONS

Moderators: dr Bogumiła Olejnik, dr Katarzyna Jagielska

– Pedagogical University in Krakow

- **Classification of urban-rural areas in some European countries - selected issues**
 - dr Bogumiła Olejnik - Pedagogical University in Krakow
- **Social policies for the strengthening of women contribution in STEM: the case of Albania**
 - dr Belinda Bedini, Aleksander Moisiu - University of Durres, Albania, Department of Political Sciences
- **The current social potential of the selected villages in the Czech peripheral border region in the relevant socio-historical context**
 - dr Hana Šlechtová, dr Nataša Matulayová - Palacky University Olomouc, The Czech Republic
- **Spiritually sensitive social work. Attitudes of Catholic Charities social workers**
 - dr Jakub Doležel - Palacky University Olomouc, The Czech Republic
- **Influences of the far right on social work in Mecklenburg-Western-Pomerania – dealing with a threatening normalit**
 - prof. dr Júlia Wéber, Monika Schmidt - Hochschule Neubrandenburg University of Applied Sciences, Germany
- **Legal aspects and challenges of deinstitutionalization of Social Services in Albania**
 - dr Enkeleida Pulaj, Aleksander Moisiu - University of Durres, Albania, Department of Political Sciences
- **Local integration as a long-term option for refugees in Uganda: challenges and opportunities in Rwamwanja settlement**
 - mgr Doreen Basamera – Uganda, Pedagogical University in Krakow

dr Bogumiła Olejnik - Pedagogical University in Krakow**Classification of urban-rural areas in some European countries - selected issues**

When we talk about social work and social policy in urban and rural areas, one of the first issues that come to mind is the classification of these areas, the typology. What scale are we talking about? Which of these areas is dominant, is the difference in territorial range significant or marginal? In addition, due to the international nature of our Conference, it is also appropriate to include the issue of classification of urban and rural areas in a broader context, which was selected so as to present the analyzed issue in the arena of the countries represented by our Speakers.

Therefore, as part of the presentation, the following selected European countries will be analyzed: Poland, Albania, the Czech Republic, Germany and Moldova.

dr Belinda Bedini, Aleksander Moisiu - University of Durres, Albania, Department of Political Sciences**Social policies for the strengthening of women contribution in STEM: the case of Albania**

The world will never be economically and socially completely progressing if half of its population is not performing at full capacity. That means that women and men should be contributing equally to every aspect of life: from family, society, economy, environment, science, and innovation. Even though the international community contributed to the equality of women and men, in different fields, the participation of women in STEM is still demanding for attention. Yet, the European Union admitted the inequality of women's representation in science through the resolution of 2015, where recognized the underrepresentation of women in higher education in research institutions as an unacceptable fact. The EU efforts continued furtherly, with the EU Action Plan for the Gender Plan 2020, emphasizing that research is vital for equality and women's improvement. However, the participation of women in STEM is still at low numbers. Only 30% of females who finish higher education choose STEM fields to study. According to UNESCO, women exceeded men in the programs of bachelor's and master's degrees, but in doctorate studies which are the initial bases for a career in science and innovation, the contrary happens. Therefore, in the current fourth Industrial Revolution, women represent 28% of engineering graduates and 40% of computer science and informatics graduates. Likewise the situation of women representation in STEM in Albania is similar. The first gender index for Albania published on January 2020 showed that the country is rated 7 points down (60.4) compared with the EU (67.4) average. This paper will analyze the Albanian government policies regarding the participation of women in STEM.

Moreover, following the examination of the international statistics and awareness on the women participation in STEM, the paper will compare the good practices undertaken by policy makers in other countries, in order to show how effective can be these practices and policies in Albania. In addition, using the qualitative method of interviews with policy makers, the paper will show the reasons behind the choose of the existing strategies. On the other hand, interviews with women in STEM and academia will highlight the struggling women in their careers. Finally, by having different perspectives from policy-makers, women in STEM and international best practices we will be able to show if Albania will be able to improve the women representation in STEM.

**dr Hana Šlechtová, dr Nataša Matulayová - Polacky University
Olomouc, The Czech Republic****The current social potential of the selected villages in the Czech
peripheral border region in the relevant socio-historical context**

Based on the analysis of the socio-historical context and the current socio-demographic and economic conditions of the selected area, the current social potential of the selected villages in the border periphery will be mapped. The research will be based on analysing sources and qualitative interviews with people living in the area and natives. Reproduction of social potential as one of the fundamental preconditions for social work with the community will be emphasised.

dr Jakub Doležel - Polacky University Olomouc, The Czech Republic**Spiritually sensitive social work. Attitudes of Catholic Charities
social workers**

Social work as a global profession has in recent decades left behind a phase of scepticism and neglect regarding the role of spirituality in the lives of its clients. This presentation will outline how the conception of spirituality in social work resembles and differs from the traditional definition, and present the background and selected results of a survey among social workers (n=220) in the SPIRSEN project.

SEKCJE TEMATYCZNE

13.15 - 15.00

Sekcja IV

KULTURA – SPOŁECZEŃSTWO – EDUKACJA

**Moderatorzy: dr hab. Michał Kubiak, prof. UG – Uniwersytet Gdański,
dr Marek Banach - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**

**I Międzynarodowa Konferencja Naukowa
Konteksty pracy socjalnej i polityki społecznej**

- **Kulturowe uwarunkowania konsumpcjonizmu "pokolenia Z"**

- dr hab. Małgorzata Gruchoła, prof. KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

- **Cele i działania kół gospodyń wiejskich na rzecz lokalnych społeczności w województwie pomorskim**

- dr hab. Michał Kubiak, prof. UG Uniwersytet Gdański

- **Potrzeba komunikacji interpersonalnej osób wieku podeszłego na terenach wiejskich i miejskich**

- dr hab. Olena Kovalenko, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Uwarunkowania wykluczenia społecznego w kontekście partycypacji społecznej i kulturalnej środowisk wiejskich**

- dr Marek Banach - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Autodestrukcyjne stany umysłu nastolatków, jako szczególny przedmiot zainteresowania klinicystów, pedagogów i pracowników socjalnych**

- dr Mariusz Gajewski - Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

- **Inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną na obszarach wiejskich i w miastach. Analiza porównawcza na wybranych przykładach**

- dr Stanisława Jung-Konstanty - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Uwarunkowania aktywności edukacyjnej osób starszych na obszarach miejskich i wiejskich**

- dr Katarzyna Białożył-Wielonek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Wsparcie społeczne dzieci z rodzin migrantów powrotnych. Rola nauczyciela**

- dr Katarzyna Stankiewicz - Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

dr hab. Małgorzata Gruchoła, prof. KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II

Kulturowe uwarunkowania konsumpcjonizmu "pokolenia Z"

Z wielu badań wynika, że:

- nieliczne (18%) wybory konsumenckie są efektem świadomej i przemyślanej decyzji,
- prawie połowa (48%) Polaków przyznaje, że kupuje jakieś produkty, mimo, że są one jej niepotrzebne,
- 14% przyznaje, że kupuje pod wpływem impulsu,
- co piąty (20%) przyznaje, że kupuje to, co akurat mu się podoba (Konsumentów portret własny – raport z badań).

Pytanie badawcze: czy konsumpcjonizm jest przejawem kultury narcyzmu, autoprezentacji czy raczej nowej duchowości/ religijności pokolenia Z, rozumianej w ujęciu socjologicznym?

- Konsumpcjonizm oznacza postawę życiową polegającą na przedkładaniu dóbr materialnych nad inne dobra.
- Religia/duchowość - relacja człowieka do różnie definiowanego sacrum.
- Narcyzm oznacza zakochanie się w sobie, podziwianie samego siebie. Osoba, uważa się za ważniejszą i lepszą od innych.
- Pokolenie Y, czyli osoby urodzone w latach 1995-2010.

dr hab. Michał Kubiak, prof. UG Uniwersytet Gdański

Cele i działania kół gospodyń wiejskich na rzecz lokalnych społeczności w województwie pomorskim

Koła gospodyń wiejskich są jednymi z najstarszych organizacji funkcjonujących w Polsce – ich historia sięga drugiej połowy XIX wieku. Są one jednocześnie najpopularniejszą i prawdopodobnie najbardziej znaną formą samoorganizacji kobiet na obszarach wiejskich. Celem badań jest przybliżenie istoty oraz analiza działań i form aktywności kół gospodyń wiejskich – szczególnie w kontekście dedykowanej im ustawy, która weszła w życie pod koniec 2018 roku. Zdefiniowano w niej koła gospodyń wiejskich jako „dobrowolną, samorządną organizację mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich”. Pojawia się zatem pytanie dotyczące ich potencjału oraz rzeczywistej roli jaką ogrywają one w nowej rzeczywistości we współczesnych społecznościach lokalnych.

dr hab. Olena Kovalenko, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Potrzeba komunikacji interpersonalnej osób wieku podeszłego na terenach wiejskich i miejskich

Komunikacja interpersonalna postrzegana jako wiodący rodzaj działalności w wieku podeszłym. Ona jest procesem kształtowania się relacji emocjonalnych osoby z poszczególnymi subiektami, które ją otaczają, co wiąże się z emocjonalnym stosunkiem do siebie, wzajemnym poznaniem społecznym, pewnym sposobem zachowania się wobec siebie. Zadowolenie potrzeby w takiej komunikacji jest ważne dla dobrostanu jednostki. W wieku podeszłym ta potrzeba często jest niezadowolona. Mieszkańcy terenów wiejskich więcej potrzebują komunikacji niż mieszkańcy terenów miejskich. Ta różnica wynika z wielu przyczyn.

dr Marek Banach - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Uwarunkowania wykluczenia społecznego w kontekście partycypacji społecznej i kulturalnej środowisk wiejskich**

Problematyka wykluczenia społecznego jest jednym z istotniejszych kontekstów pojawiających się w polityce społecznej i pracy socjalnej. Badania nad tym niepożądanym zjawiskiem społecznym trwają już od połowy XX wieku. Wielu badaczy koncentruje się nad w swoich badaniach na pewnych grupach i kategoriach społecznych uznanych za szczególnie zagrożone. Warto w takim kontekście spojrzeć także na środowisko wiejskie, które wydaje się być, z uwagi na liczne przemiany jakie miały w nim miejsce w ostatnich latach, potencjalnie zagrożone wykluczeniem społecznym.

Możliwości partycypacyjne środowiska wiejskiego w życiu społeczno-kulturalnym wydają się być znacząco ograniczone, co w końcowym efekcie może prowadzić, jeżeli nie do pełnego wykluczenia społecznego, to w znacznym stopniu do marginalizowania swojej obecności w życiu społecznym i kulturalnym lokalnego i nie tylko środowiska.

dr Mariusz Gajewski - Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie**Autodestrukcyjne stany umysłu nastolatków, jako szczególny przedmiot zainteresowania klinicystów, pedagogów i pracowników socjalnych**

Praca z młodzieżą wykazującą zróżnicowane zaburzenia rozwojowe, psychiczne i zachowania wymaga szczególnej wrażliwości osobistej klinicysty, pedagoga, pracownika socjalnego. Co więcej wymaga poznania specyfiki psychicznego funkcjonowania adolescenta, poznania wewnętrznych stanów jego umysłu.

Głównym celem wystąpienia będzie przedstawienie i zwięzła analiza wybranych aspektów autodestrukcyjnych zachowań młodzieży w kontekście oddziaływań społecznych, pedagogicznych i klinicznych. Refleksji poddane zostaną wewnętrzne stany umysłu nastolatków i towarzyszące im zmienne emocje, wśród których identyfikuje się nierzadko złość, agresję, lęk, sadyzm, a także samookaleczenie, myśli i próby samobójcze, zachowania opozycyjno-buntownicze, utrata kontroli, niska samoocena, poczucie odtrącenia, itp.

dr hab. Olena Kovalenko, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Potrzeba komunikacji interpersonalnej osób wieku podeszłego na terenach wiejskich i miejskich**

Komunikacja interpersonalna postrzegana jako wiodący rodzaj działalności w wieku podeszłym. Ona jest procesem kształtowania się relacji emocjonalnych osoby z poszczególnymi subiektami, które ją otaczają, co wiąże się z emocjonalnym stosunkiem do siebie, wzajemnym poznaniem społecznym, pewnym sposobem zachowania się wobec siebie. Zadowolenie potrzeby w takiej komunikacji jest ważne dla dobrostanu jednostki. W wieku podeszłym ta potrzeba często jest niezadowolona. Mieszkańcy terenów wiejskich więcej potrzebują komunikacji niż mieszkańcy terenów miejskich. Ta różnica wynika z wielu przyczyn.

dr Stanisława Jung-Konstanty - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną na obszarach wiejskich i w miastach. Analiza porównawcza na wybranych przykładach**

Inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną na obszarach wiejskich i w miastach ma długoterminowy wpływ na rozwój społeczny i gospodarczy. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury edukacyjnej umożliwia młodym ludziom zdobycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do osiągnięcia sukcesu zawodowego. Ponadto, poprawa infrastruktury edukacyjnej może przyciągnąć inwestycje, stymulując rozwój lokalnych społeczności i gospodarek. W obu przypadkach istnieje potrzeba zapewnienia dostępu do wysokiej jakości edukacji. W obszarach wiejskich inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną jest niezbędne dla zmniejszenia luki edukacyjnej między wiejskimi i miejskimi społecznościami. Ważne jest zapewnienie odpowiednich szkół, przedszkoli oraz dostępu do nowoczesnych technologii w celu wyrównania szans edukacyjnych. Infrastruktura edukacyjna może również przyczynić się do zatrzymania młodych ludzi na wsi, zapobiegając migracji do miast w poszukiwaniu lepszych możliwości edukacyjnych.

W miastach inwestowanie w infrastrukturę edukacyjną jest równie ważne. Duże skupiska ludności miejskiej wymagają odpowiednich szkół, uczelni i innych placówek edukacyjnych. Zwiększając dostęp do edukacji, miasta mogą przyciągnąć wykwalifikowaną siłę roboczą, co z kolei wpływa na przyspieszenie wzrostu gospodarczego. Infrastruktura edukacyjna w miastach powinna również uwzględniać nowoczesne technologie i narzędzia, aby lepiej odpowiadać na potrzeby współczesnych uczniów i studentów. W obu przypadkach kluczową rolę odgrywa współpraca pomiędzy rządem, lokalnymi władzami, społecznością lokalną oraz sektorem prywatnym. Partnerstwa publiczno-prywatne mogą przyczynić się do finansowania i budowy nowej infrastruktury edukacyjnej, a także do zapewnienia zrównoważonego zarządzania i utrzymania tych obiektów.

dr Katarzyna Białożył-Wielonek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Uwarunkowania aktywności edukacyjnej osób starszych na obszarach miejskich i wiejskich**

Referat ma na celu zobrazowanie sytuacji osób starszych na obszarach wiejskich i miejskich, w aspekcie różnych form aktywności, szczególnie aktywności edukacyjnej. W wystąpieniu zostanie poruszona problematyka dostępności do różnych form aktywności edukacyjnej seniorów na obszarach miejskich i wiejskich. Zostaną zaprezentowane bariery, które mogą warunkować zaangażowanie osób starszych w aktywność edukacyjną w kontekście omawianych środowisk. Ukazanie uwarunkowań życia seniorów z uwzględnieniem miejsca zamieszkania, pozwoli nakreślić obszary, które wymagają działań z zakresu szeroko definiowanej polityki senioralnej.

dr Katarzyna Stankiewicz - Uniwersytet Kardynała Stefana
Wyszyńskiego w Warszawie

Wsparcie społeczne dzieci z rodzin migrantów powrotnych. Rola nauczyciela

W związku z agresją rosyjską na Ukrainie Polska stanęła przed wyzwaniem przyjęcia w krótkim czasie dużej grupy uchodźców zza wschodniej granicy i z kraju o charakterze emigracyjnym, w przypadku migrantów zewnętrznych o dominującej migracji tranzytowej, zaczęła przekształcać się w państwo imigracyjne. Ze względu na przedłużające się działania wojenne niezbędna staje się integracja uchodźców z Ukrainy ze społeczeństwem polskim, która pozwoli im lepiej funkcjonować w różnych obszarach życia społecznego. Integracja jest zawsze procesem dwustronnym, wymagającym zaangażowania zarówno ze strony migrantów, jak również społeczeństwa przyjmującego. Celem referatu jest przedstawienie wsparcia integracji uchodźców z Ukrainy przez różnego rodzaju instytucje oraz organizacje społeczne na poziomie dużych miast polskich, gdzie liczebność tej grupy jest wysoka.

Omówione zostaną różne polityki miejskie w tym zakresie, ze szczególnym uwzględnieniem działań w obszarze pomocy społecznej, edukacji (z uwzględnieniem dorosłych i dzieci) oraz aktywizacji zawodowej migrantów. Przedstawione zostaną potencjał oraz ograniczenia środowiska wielkomiejskiego w zakresie integracji uchodźców wojennych z Ukrainy.

SEKCJE TEMATYCZNE

13.15 - 15.00

Sekcja V

INNOWACJE W ORGANIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ

Moderatorzy: dr Karolina Jarosz, dr Ewelina Zdebska
- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

I Międzynarodowa Konferencja Naukowa
Konteksty pracy socjalnej i polityki społecznej

- **Strategie organizowania życia na starość przyjmowane przez mieszkańców wsi i miast w Polsce**
- dr hab. Monika Adamczyk - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
- **Lokalny plan deinstytucjonalizacji. Miasto i wieś**
- dr Ewelina Zdebska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Usługi społeczne na obszarach wiejskich na przykładzie gospodarstw opiekuńczych**
- dr Karolina Jarosz - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Diagnozowanie i monitorowanie potrzeb i problemów społecznych na wsi i w mieście**
- dr Grzegorz Sudół - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Jak klasa średnia reaguje na kryzysy? Znaczenie i miejsce usług społecznych w podejmowanych strategiach działań**
- mgr Joanna Stankowska - Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- **Renta dożywotnia na wsi i w miastach – przemiany i nowe sposoby wykorzystania narzędzi zamiany majątku na świadczenia finansowe**
- mgr Hanna Milewska-Wilk - Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa
- **Organizacje pozarządowe, a kapitał społeczny w dobie pandemii**
- mgr Marcin Grobleak - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Edukacyjne wyzwania w poszczególnych grupach i kategoriach życia społecznego rodziny polonijnej w warunkach lokalnych Freiburga**
- mgr Katarzyna Białecka-Urbańska - Stowarzyszenie Familiaris (Familiaris e.V.), Niemcy

dr hab. Monika Adamczyk - Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła

Strategie organizowania życia na starość przyjmowane przez mieszkańców wsi i miast w Polsce

Strategie organizowania sobie życia w starości to temat szeroki, obejmujący aspekty materialno-ekonomiczne, społeczne i psychologiczne. W swoim podstawowym znaczeniu odnoszą się przede wszystkim do codziennych czynności, takich jak opieka osobista i poruszanie się, a także do ról społecznych, takich jak relacje interpersonalne i relaks. Mimo że ograniczenia uczestnictwa w normalnym starzeniu się są powszechnie znane, niewiele badań poświęcono planowanym strategiom organizacji życia w starości stosowanym w celu złagodzenia ograniczeń i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób starszych, które może być konsekwencją zakłócenia uczestnictwa w życiu społecznym. Celem niniejszego referatu jest zaprezentowanie związków pomiędzy miejscem zamieszkania, a preferowanymi strategiami organizacji życia w okresie starości.

Badania, których wyniki prezentować będzie referat, przeprowadzono za pomocą sondażu diagnostycznego (wywiady bezpośrednie) z wykorzystaniem techniki wspomaganego komputerowo kwestionariusza wywiadu. Wywiady CAPI (Computer Assisted Personal Interview) zostały przeprowadzone w domach respondentów na ogólnopolskiej losowej próbie gospodarstw domowych - 1006 osób w wieku 15 lat i więcej. Ramę doboru próby stanowił PESEL. W badaniach wykorzystano autorską sześciostopniową skalę w celu identyfikacji strategii radzenia sobie w starości.

dr Ewelina Zdebska - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Lokalny plan deinstytucjonalizacji. Miasto i wieś

Referat ma na celu zobrazowanie sytuacji osób starszych na obszarach wiejskich i miejskich, w aspekcie różnych form aktywności, szczególnie aktywności edukacyjnej. W wystąpieniu zostanie poruszona problematyka dostępności do różnych form aktywności edukacyjnej seniorów na obszarach miejskich i wiejskich. Zostaną zaprezentowane bariery, które mogą warunkować zaangażowanie osób starszych w aktywność edukacyjną w kontekście omawianych środowisk. Ukazanie uwarunkowań życia seniorów z uwzględnieniem miejsca zamieszkania, pozwoli nakreślić obszary, które wymagają działań z zakresu szeroko definiowanej polityki senioralnej.

dr Karolina Jarosz - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Diagnozowanie i monitorowanie potrzeb i problemów społecznych na wsi i w mieście

Podczas konferencji zostanie zaprezentowany model gospodarstwa opiekuńczego w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Rolnictwo społeczne staje się szansą na rozwój obszarów wiejskich w Polsce z uwagi na kilka czynników, m.in.. wzbogacenie oferty gospodarstw rolnych o nowe funkcje pozwoli na rozwiązanie problemów w dostępie do usług społecznych. Kolejnym istotnym argumentem jest fakt, że kontakt z naturą, walory wiejskiego środowiska oraz terapeutyczne oddziaływanie koloru zielonego dają podstawę do tworzenia usług wysokiej jakości, które w realny sposób będą wpływać na jakość życia korzystających z nich osób. Należy także wskazać na ekonomiczny wymiar rozwoju jednej z form realizacji usług społecznych, tj. gospodarstw opiekuńczych, których zamierzeniem jest – obok priorytetowego zwiększenia dostępności do usług społecznych – dywersyfikacja i zwiększenie dochodów lokalnych gospodarstw.

dr Grzegorz Sudół - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Diagnozowanie i monitorowanie potrzeb i problemów społecznych na wsi i w mieście

Polityka społeczna i związana z nią praca socjalna posługuje się odpowiednimi narzędziami w celu tworzenia określonej wartości publicznej jako celu zarządzania publicznego. Diagnozowanie problemów społecznych jest podstawą każdego działania służącego rozwiązywaniu problemów ludzi, a co za tym idzie – lepszemu zaspokajaniu ich potrzeb i poprawie jakości ich życia. Naturalną konsekwencją diagnozy społecznej i podejmowanych działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych powinno być bieżące monitorowanie i ewaluacja, dzięki którym można ocenić skuteczność tych działań i zaplanować nowe.

W diagnozie pytamy o to, jak jest, jak również o to, dlaczego tak jest. Wyjaśnienie przyczyn problemów umożliwia nam sformułowanie skutecznych sposobów ich rozwiązania, a więc określenie trafnych i adekwatnych do rzeczywistej sytuacji celów naszych działań oraz wskazanie środków służących ich realizacji. Z kolei głównym celem ewaluacji pomocy społecznej jest dostarczanie twardej, obiektywnej i rzetelnej wiedzy o jakości usług społecznych oraz jej wartości dla jednostek i społeczeństwa.

Samorządy terytorialne posiadają bardzo szeroki zakres uprawnień, umożliwiającą istotny wpływ na warunki życia mieszkańców na swoim terenie. Możliwości samorządów kryją się zwłaszcza w zapewnianiu dostępności infrastruktury i usług społecznych służących dobru wspólnemu lokalnych społeczności i ich rodzin. Działania takie mogą być szczególnie efektywne w przypadku harmonizacji swoich działań z działaniami na szczeblu centralnym oraz realizowane w partnerstwie wielosektorowym, gdzie podstawowa odpowiedzialność za jego kształt i działania spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego. Nie jest to jednak możliwe bez odpowiedniego zdiagnozowania problemów społecznych i bieżącego ich monitorowania w turbulentnym otoczeniu, które znacząco wpływa na potrzeby i funkcjonowanie społeczności miast i wsi.

mgr Joanna Stankowska - Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Jak klasa średnia reaguje na kryzysy? Znaczenie i miejsce usług społecznych w podejmowanych strategiach działań

Referat koncentruje się na omówieniu roli (zakresu, znaczenia) wybranych usług społecznych dla klasy średniej, w tym dla pokonywania współczesnych wyzwań, z jakimi mierzą się jej przedstawiciele oraz zaspokajania ich zmieniających się potrzeb. Relacja obywateli zajmujących średnie miejsce w strukturze społecznej z polityką społeczną prowadzoną przez państwo jest istotna do rozważenia z co najmniej z dwóch powodów. Dotychczasowy sposób projektowania usług społecznych nakierowany był na dystrybucję środków finansowych oraz reakcję na niesamodzielność i deficyty, pozostawiając na marginesie zainteresowań polityki państwa znaczną część społeczeństwa. Od pewnego czasu widać na tym polu pewne zmiany, szczególnie w kontekście toczącej się dyskusji o potrzebie modernizacji oraz projektowania i realizacji usług społecznych, które mają uwzględniać potrzeby każdego z obywateli, a nie trafiać wyłącznie do osób naznaczonych kryzysami socjalnymi. Doświadczenia przedstawicieli klasy średniej w zakresie korzystania z usług społecznych, ich percepcja oraz oczekiwania zostały zidentyfikowane na podstawie pamiętników nadesłanych w dwóch konkursach „Życie codzienne w czasach koronawirusa” w latach 2020-2021. Diariusze stały się zapisem reakcji na kryzys pandemiczny wywierający wpływ na różne obszary życia przedstawicieli klasy średniej, szczególnie związane z wykonywaną pracą, łączeniem obowiązków zawodowych z opiekuńczymi oraz zapewnieniem zdrowia fizycznego i psychicznego.

Moment kryzysu zdrowia wywołanego Covid-19 jeszcze silniej unaoczniał słabnącą pozycję klasy średniej i powszechnie znane problemy jej przedstawicieli. W czasie pandemii podejmowali oni różne działania i strategie, które zostają zrekonstruowane poprzez: doświadczenia w zakresie korzystania z usług społecznych, bariery i ograniczenia związane z dostępnością oferty (w tym częściowo uwarunkowane miejscem zamieszkania i podziałem na miasto/wieś) oraz sposoby radzenia sobie z nimi, wiedza i przekonania o usługach, ich ocena, a także stosowane rozwiązania alternatywne do usług publicznych, w tym m.in. usługi prywatne. Zachowania, podejmowane działania, rozwiązania i narzędzia polityki społecznej, po które sięgali (lub chcieli sięgnąć) przedstawiciele klasy średniej, doświadczenia w (nie)korzystaniu z nich, postrzeganie tych doświadczeń, zostały poddane analizie zgodnie z typologią sposobów indywidualnego przystosowania Roberta K. Mertona (konformizm, innowacja, rytualizm, wycofanie, bunt). W takim ujęciu usługi społeczne są traktowane jako rozwiązania instytucjonalne, które mogą być wykorzystane przez przedstawicieli klasy średniej do realizacji celów kulturowych, m.in. aspiracji klasowych, potrzeb (szczególnie dotyczących łączenia ról zawodowych z opiekuńczymi) lub do rozwiązywania problemów i wyzwań współczesności, chociażby związanych z rosnącym zapotrzebowaniem na usługi z zakresu ochrony zdrowia psychicznego czy niwelowaniem nierówności na rynku pracy. Rysują się również białe plamy w korzystaniu z usług społecznych, wyznaczone poprzez niezaspokojone potrzeby, niezadowolenie w związku dystrybucją oferty, rosnące aspiracje i – będą ich awersem – frustracje

**mgr Hanna Milewska-Wilk - Instytut Rozwoju Miast i Regionów,
Warszawa**

Renta dożywotnia na wsi i w miastach – przemiany i nowe sposoby wykorzystania narzędzi zamiany majątku na świadczenia finansowe

Renta dożywotnia to instytucja z długą tradycją i wykorzystywana jeszcze do niedawna głównie na wsi. Obecnie jednak, ze względu na przemiany własnościowe – szczególnie dotyczące mieszkań – renta dożywotnia jest instrumentem częściej wykorzystywanym w miastach. Celem referatu jest przedstawienie, czym różnią się umowy renty dożywotniej w mieście i na wsi, jakie są inne możliwości uzyskiwania świadczeń powiązane z posiadaniem nieruchomości, zestawienie danych dotyczących umów dożywocia ze źródeł publicznie dostępnych i zwrócenie uwagi na możliwości wykorzystywania renty i podobnych, indywidualnie dostępnych instrumentów przez seniorów, a także możliwe działania gmin i systemów wsparcia – w zapobieganiu nadużyciom ale i w ramach wykorzystania majątku do finansowania usług odpłatnych świadczonych przez gminy.

**mgr Katarzyna Białecka-Urbańska - Stowarzyszenie Familiaris
(Familiaris e.V.), Niemcy**

**Edukacyjne wyzwania w poszczególnych grupach i kategoriach
życia społecznego rodziny polonijnej w warunkach lokalnych
Freiburga**

Referat jest analizą edukacyjnych wyzwań, z którymi boryka się rodzina polonijna w lokalnych warunkach Freiburga. W referacie przedstawione zostaną wyniki analizy doświadczeń w zakresie polskiej społeczności na emigracji edukacji, a także przyczyny i skutki związane z problemami edukacyjnymi w poszczególnych grupach społecznych. Zaprezentowane zostaną konkretne przykłady działań podejmowanych przez władze miasta oraz organizacje pozarządowe na rzecz poprawy sytuacji edukacyjnej wśród polonijnej społeczności z wyszczególnieniem różnych grup wiekowych oraz różnych kategorii życia społecznego, takich jak np. osoby starsze, dzieci, młodzież, małżeństwa oraz single.

Celem referatu jest ukazanie, jakie wyzwania edukacyjne stoją przed polską społecznością we Freiburgu i jakie rozwiązania mogą przyczynić się do poprawy sytuacji w tym zakresie.

Moderatorzy: dr hab. Józef Młyński, prof. UP, dr Andrzej Kobiątka
- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

- **Rola współpracy międzysektorowej w realizacji zadań i celów polityki społecznej w Polsce po 1989 roku**
- dr hab. Marek Klimek, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Praca socjalna realizacją bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka w warunkach lokalnego zamieszkania**
- dr hab. Józef Młyński, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Kryzysy egzystencjalne osób starszych**
- dr hab. Norbert G. Pikuła, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Specyfika pracy socjalnej z bezdomnymi w rzymskiej aglomeracji miejskiej**
- dr hab. Krzysztof Trębski - Uniwersytet Trnavski w Trnave, Słowacja
- **Szkody w sektorze edukacyjno-naukowym Ukrainy w wyniku agresji rosyjskiej**
- prof. dr hab. Volodymyr Shvets - Uniwersytet Lwowski, Ukraina
- **Działalność opiekuńcza i problematyka bezpieczeństwa w działalności szkół powszechnych jako element polityki społecznej państwa polskiego w okresie międzywojennym**
- dr Paweł Juśko, Uniwersytet Rzeszowski
- **Wiek jako kryterium negatywnego wyróżnienia a przemoc wobec seniorów**
- dr Andrzej Kobiątka, mgr Marta Łaszczyk-Lichoń - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Prawnokarna ochrona pracownika socjalnego jako gwarant jego bezpieczeństwa i efektywności**
- dr Mariusz Czternastek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
- **Rola i zadania Straży Pożarnej w aspekcie bezpieczeństwa socjalnego w polityce społecznej miasta i wsi**
- mgr Marek Chwała - Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie

dr hab. Marek Klimek, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Rola współpracy międzysektorowej w realizacji zadań i celów polityki społecznej w Polsce po 1989 roku

Proces transformacji ustrojowej zapoczątkowanej w Polsce w 1989 roku zainicjował dynamiczne przemiany wielu sfer życia politycznego, gospodarczego i społecznego. Owocem tych przeobrażeń był m. in. dynamiczny rozwój sektora pozarządowego i kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego. Wśród celów i zadań organizacji III sektora do kluczowych należą inicjatywy wpisujące się w obszar polityki społecznej. Stanowią one cenne uzupełnienie działań podejmowanych przez organy administracji publicznej (rządowej i samorządowej). Fakt ten w istotny sposób wpłynął na proces stopniowego kształtowania się współpracy międzysektorowej.

Zasady tej współpracy najlepiej określiła ustawa z 24.04.2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Nie mniej istotne okazało się nawiązywanie partnerskich relacji i współpraca również z sektorem biznesu. Podstawowym wyznacznikiem takiej współpracy jest ustawa z 19.12.2008r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. Celem artykułu jest ukazanie procesu kształtowania się współpracy międzysektorowej w Polsce po 1989 roku, a także jej roli w zakresie realizacji zadań i celów polityki społecznej.

dr hab. Józef Młyński, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Praca socjalna realizacją bezpieczeństwa socjalnego rodzin ryzyka w warunkach lokalnego zamieszkania

W niniejszej prelekcji, po przedstawieniu podstawowych kwestii: praca socjalna, bezpieczeństwo socjalne, rodzina ryzyka, zostanie omówiona praca socjalna jako miejsce realizacji działań zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego wśród rodzin, które z racji zagubienia w społecznym funkcjonowaniu potrzebują wsparcia kolektywnego i indywidualnego, ale też dostosowanego do warunków lokalnego zamieszkania. W kontekście współczesnych przeobrażeń oraz kryzysów sytuacyjnych, wiele jednostek i rodzin doświadcza trudności związanych z zabezpieczeniem podstawowych potrzeb warunkujących ich względnie stabilne życie, szczególnie w sytuacjach różnych doświadczeń, takich jak: niepełnosprawność, bezdomność, ubóstwo, marginalizacja. Z tej racji pomoc oferowana w usługach społecznych, szczególnie w ramach działań socjalnych, wydaje się być niezbędną i konieczną.

Celem wygłoszonej prelekcji będzie ukazanie wartości zabezpieczania socjalnego rodzin ryzyka w kontekście pracy socjalnej. Prelegent zwróci uwagę na kwestie dostosowania udzielanego wsparcia w warunkach miejskich i wiejskich. Wydaje się, że jest to również współczesne wyzwanie dla polityki społecznej.

dr hab. Norbert G. Pikuła, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w

Kryzysy egzystencjalne osób starszych

W wystąpieniu zostanie podjęta próba ukazania specyfiki potrzeb egzystencjalnych oraz pojawiających się z wiekiem kryzysów rozwojowych. W odniesieniu do badań nad potrzebami egzystencjalnymi Seniorów wskazano działania wspierające na poziomie psychologicznym i oddziaływać pracy socjalnej.

dr hab. Krzysztof Trębski - Uniwersytet Trnavski w Trnave, Słowacja

Specyfika pracy socjalnej z bezdomnymi w rzymskiej aglomeracji miejskiej

Jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed pracą socjalną w XXI wieku jest problem bezdomności, bowiem, mimo postępu technologicznego i rozwoju gospodarczego, nadal występuje wśród ludności we wszystkich kulturach i szerokościach geograficznych. Zjawiska bezdomności nie można utożsamiać wyłącznie z brakiem mieszkania czy stałego miejsca zamieszkania, gdyż ma ono reperkusje na wielu płaszczyznach egzystencji osoby nim dotkniętej. Bezdomność zwraca uwagę na obecność dysproporcji i różnic w dobrobycie i dystrybucji dóbr między poszczególnymi warstwami społecznymi. Prowokuje szereg pytań skierowanych do samego społeczeństwa w którym żyją bezdomni. Jakie mają być priorytety i kierunek jego rozwoju? Jaki charakter mają wartości które ono promuje. Jaka jest wartość ludzkiego życia i jak chronić jego godność? Jak stawiać czoła wyobcowaniu najsłabszych członków tego społeczeństwa?

To opracowanie jest jedynie małym przyczynkiem do zainicjowania dyskusji na te tematy i przedstawia sytuacje bezdomnych w Rzymie, gdzie problem ludzi „senza tetto” (bez dachu nad głową) - jak to wyraża język włoski - jest codziennym wyzwaniem dla wielu organizacji rządowych, pozarządowych i kościelnych oraz dla licznych wolontariuszy tej blisko trzymilionowej aglomeracji miejskiej.

Szkody w sektorze edukacyjno-naukowym Ukrainy w wyniku agresji rosyjskiej

W wyniku rosyjskiej agresji na Ukrainie sektor edukacyjny i naukowy poniósł ogromne straty. Straty te związane są zarówno z fizycznym zniszczeniem i uszkodzeniem obiektów naukowych i edukacyjnych, jak i z działalnością naukową i pedagogiczną w ogóle. Od początku rosyjskiej agresji zniszczono lub uszkodzono ponad 81 tys. obiektów cywilnych, w tym 2300 instytucji naukowych i edukacyjnych. Największych zniszczeń doznały Charkowski Uniwersytet Narodowy im. Karazina, Uniwersytet Narodowy "Politechnika Czernihowska", Państwowy Uniwersytet Podatkowy (Irpin), Charkowski Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. H.S. Skoworody, Państwowy Uniwersytet w Mariupolu, Priazowski Uniwersytet Techniczny (Mariupol), Narodowy Uniwersytet Lotniczy "Charkowski Instytut Lotniczy" i inne. W obwodzie ługańskim władze okupacyjne skonfiskowały ukraińskie książki ze zbiorów szkolnych, a następnie je spaliły. Na terenach okupowanych przedstawiciele władz rosyjskich zmuszają dzieci do pisania listów do najeźdźców.

W Mariupolu uczniowie byli zmuszani do oddawania krwi dla okupantów. Z powodu ciągłego ostrzału placówki edukacyjne zmuszone są do pracy w trybie asynchronicznym. Praca w stresującej atmosferze prowadzi do spadku efektywności instytucji edukacyjnych i wyczerpania psychicznego uczestników procesu edukacyjnego. Przepięstwa te są rejestrowane przez organy ścigania Ukrainy i przedstawiciele Unii Europejskiej. Jednak w celu przygotowania i złożenia pozwów do międzynarodowego trybunału konieczne jest opracowanie naukowo uzasadnionej metodologii oceny tych szkód. Metodologia ta powinna uwzględniać straty materialne i moralne wyrządzone ukraińskiemu sektorowi edukacji i badań naukowych w wyniku rosyjskiej agresji

dr Paweł Juško, Uniwersytet Rzeszowski

Działalność opiekuńcza i problematyka bezpieczeństwa w działalności szkół powszechnych jako element polityki społecznej państwa polskiego w okresie międzywojennym

W okresie międzywojennym szkolnictwo powszechne w państwie polskim przechodziło wiele przeobrażeń programowych i organizacyjnych. Formujący się po epoce zaborów system oświaty elementarnej uzyskał swoją kompromisową, docelową formę m.in. w oparciu o zapisy Ustawy o ustroju szkolnictwa z 11 marca 1932 r. Niezależnie od tych zmian, szkoły realizowały szereg działań opiekuńczych względem dzieci i młodzieży, jak również wykształciły różnorodne formy oddziaływań wychowawczych ukierunkowujących wychowanków na działalność społeczną, również w wymiarze opieki oraz działalności charytatywnej. Także problematyka bezpieczeństwa znajdowała swój wymiar w pracy dydaktyczno-wychowawczej szkół. Na wyróżnienie w tym zakresie zasługuje funkcjonowanie na ich terenie szkolnych kół Ligi Morskiej i Kolonijnej (wcześniej Ligi Morskiej i Rzecznej) oraz Ligii Obrony Powietrznej i Przeciwigazowej (wcześniej Ligi Obrony Powietrznej Państwa). Swoistym finałem i połączeniem tych idei było spektakularne zaangażowanie społeczności szkół powszechnych w akcję wsparcia zbiórki na dozbrajanie Wojska Polskiego w ramach funkcjonującego od 1936 r. Funduszu Obrony Narodowej. W obliczu zagrożenia państwa młodzież szkolna i nauczyciele wykazali się poczuciem odpowiedzialności za losy kraju oraz niezwykłą ofiarnością i poświęceniem w działalności społecznej, pomimo iż ówczesny poziom zamożności społeczeństwa polskiego był niski. Ten obraz pragmatyki działalności szkół powszechnych wpisywał się w założenia polityki społecznej państwa, a także był wspierany przez lokalne władze samorządowe.

dr Andrzej Kobiałka, mgr Marta Łaszczyk-Lichoń**- Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie****Wiek jako kryterium negatywnego wyróżnienia a przemoc wobec seniorów**

Cechą charakterystyczną przemocy jest to, że dochodzi do niej w sytuacji nierówności, dysproporcji sił między ofiarą a sprawcą. Posługując się takim kryterium, bardzo łatwo możemy wyłonić grupy społeczne, które są na tę przemoc szczególnie narażone. Jedną z tych grup są osoby starsze. W rozważaniach na temat dyskryminacji ze względu na wiek często używa się terminu „ageizm”, co oznacza postawy i przekonania oparte na stereotypach i uprzedzeniach.

W przypadku osób starszych jest to odwołanie się do biologicznego zróżnicowania ludzi, związanego z procesem starzenia się, które dotyczy kompetencji i potrzeb osób w zależności od ich wieku. Celem wystąpienia jest przybliżenie problematyki przemocy wobec seniorów oraz ukierunkowanie na określone formy wsparcia i pomocy dla doświadczających przemoc.

dr Mariusz Czternastek - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie**Prawnokarna ochrona pracownika socjalnego jako gwarant jego bezpieczeństwa i efektywności**

Referat został poświęcony prawnej i szczególnej ochronie pracownika socjalnego w aspekcie przewidzianym dla funkcjonariusza publicznego. Celem wystąpienia jest rozwijanie u pracowników socjalnych świadomości posiadanej ochrony, jej zakresu oraz ukazanie mechanizmów i sposobów jej realizacji. Wartością dodaną wystąpienia będzie wskazanie konkretnych przepisów prawnych statuujących ten szczególny charakter ochrony, omówienie konkretnych typów czynów zabronionych popełnianych na szkodę pracownika socjalnego, ze wskazaniem rozmiaru i charakteru odpowiedzialności karnej sprawców tych czynów. Jednym z podstawowych celów polityki socjalnej jest zapewnienie bezpieczeństwa pracownikom socjalnym, gdzie świadomość w zakresie udzielonej przez ustawodawcę kwalifikowanej ochrony prawnej jest gwarantem prawidłowości sprawowanej funkcji.

mgr Marek Chwał - Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie**Rola i zadania Straży Pożarnej w aspekcie bezpieczeństwa socjalnego w polityce społecznej miasta i wsi**

W każdej społeczności poczucie bezpieczeństwa jest nadrzędną potrzebą, która bezpośrednio wpływa na funkcjonowanie rodziny, jej rozwój a także pojawiające się kryzysy.

Rola i zadania Straży Pożarnej, które wpisują się w działania polityki społecznej i znajdują odzwierciedlenie w zarządzaniu kryzysem, bezpośrednio przyczyniają się do poprawy bezpieczeństwa, w danych społecznościach a co z tym związane i w rodzinach. Postrzeganie działań służb a przede wszystkim Straży Pożarnej ma ogromne znaczenie w lepszym rozumieniu bezpieczeństwa lokalnego jak również ogólnokrajowego.

Polityka społeczna charakteryzująca się kształtowaniem warunków życia ludności jest mocno powiązana z funkcjonowaniem służb, które poprzez współpracę, działania interdyscyplinarne, reagują natychmiastowo w sytuacjach kryzysowych, które zagrażają bezpieczeństwu rodzin i społeczności.

THEMATIC SECTIONS

13.15 - 15.00

Section VII

EDUCATIONAL AND ENVIRONMENTAL POLICY

**Moderators: dr Tamara Munteanu, dr Victoria Stratan,
dr Liliana Poștan**

- **The family - the essential link in the child's adaptation to the school environment**
 - dr Tamara Munteanu, - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova
- **Educational assistance for ukrainian refugee children and youth - a current multidimensional reality**
 - dr Victoria Stratan - State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova
- **The particularities of the development of the visually impaired child**
 - Liudmila Iagușevschi, drd., UPS - Ion Creangă din Chișinău Adriana Ciobanu, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău
- **The literary text - fortifying in the development of the inclusive educational environment**
 - dr Viorica Oboroceanu - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
- **Social opacity or what the lawns are communicating to us**
 - dr Liliana Poștan - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
- **Parental resilience the primary protective factor of the family in ensuring the well-being of the child**
 - Albina Scutaru, drd., Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
- **Establishing the criminal's psychological profile must be a tool used in criminal investigations**
 - Stanislav Cebotari, drd. Institute of Criminal Sciences and Applied Criminology
- **The power of questions in leadership**
 - Tatiana Verdeș - State Pedagogical University of Chișinău

dr Tamara Munteanu, - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova

The family - the essential link in the child's adaptation to the school environment

This article, the author discusses the value of family education and its impact on the student's school preparation. The author describes the direct and indirect involvement of the family in the process of adapting the student to the school regime. She explains that the family lays the foundation for the process called education; children see their parents as a model; the trust that the family gives to the school is taken over by the child; family involvement generates, most of the time, good school results. However, it is very important for the school success of the students that the parents get involved in their lives from the first days of school. The involvement must be both in helping them to create an environment for learning, teaching them how to learn, how to organize their time for homework and learning and free time, and in actually helping them in their lessons.

dr Victoria Stratan - State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova

Educational assistance for ukrainian refugee children and youth - a current multidimensional reality

The development of the young generation's personality through development of social, affective, cognitive, verbal, motor behavior can be achieved in various ways. Recreational activities play a special role in this regard. Through them, the young generation learns to independently and efficiently organize their free time, develops their skills of cultured communication, civilized behavior, acquires the skills of relationship and integration in society. This study implies reflection and action, positively conditioning the approach to the integration of children and young refugees of preschool/small school age, preadolescent/adolescent in the socio-cultural environment of the Republic of Moldova (as the host country). Through this article we intend to answer the question of how pedagogues can involve these children/young people in "their own lives", how to make them feel safe.

Liudmila Iagușevschi, drd., UPS - Ion Creangă din Chișinău
Adriana Ciobanu, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău

The particularities of the development of the visually impaired child

Each child's development has individual, specific peculiarities and traits that require personalized assessment, approach and understanding.

The development of visually impaired children is subject to the same developmental milestones as children with normal vision. The particularities of the child's development with visual loss are directly dependent on the time and type (severity) of the impairment. The most relevant characteristics are manifested in early and profound loss of sight, they being determined by the decrease in psycho-motor function and the underdevelopment of some cognitive processes: the decrease in the flow of visual information, the blurriness and imprecision of the image, difficulties in discriminating and fixing images or the impossibility of perception to them, defective body posture, a slowing down of the rhythm of mental development, a low level of knowledge in relation to age, a deficient oculomotor coordination, elements of an affective infantilism, high capacity for intentional memorization, special concentration of attention, superior qualities of the will.

In the pedagogical literature, visual impairments are impairments such as partial vision loss known as amblyopia or total vision loss, known as -blindness. In educational terms: amblyopes-people who, due to poor vision, cannot be trained by ordinary methods, but only by special methods involving sight; the blind - persons who have no sight or whose sight is so diminished that their education requires methods and means that do not involve sight.

All children have the same requirements for growth and development: the need for affection and security, appreciation and positive attitude, encouragement and self-confidence, responsibility and independence, etc., while also having special, particular, individual requirements.

dr Viorica Oboroceanu - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău

The literary text - fortifying in the development of the inclusive educational environment

School integration is the process of adapting the child to the requirements of the school he attends. Children with SEN need the support of all of us to have access to education. Schools must offer equal opportunities for education to every child, regardless of his learning, participation and development possibilities. And the community must also be prepared to accept the needs of these children.

The literary text, creation in verse or prose, in which the author creates an imaginary universe, with the aim of sensitizing the reader, using an expressive language, is an educational support for children, students and young people with special educational requirements, integrated in mainstream education.

dr Liliana Poștan - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău

Social opacity or what the lawns are communicating to us

The way people live, coexist, interact, cooperate is different from country to country, from village to city, from community to community. Common to different countries and communities is the aspiration of citizens to live beautifully, in comfort, well-being, safety.

The models for ensuring this aspiration by the state authorities are also different, for reasons of national policy, local policies, economic capacities, governance, demographic, social, educational aspects of the population, the culture of life, custom and traditions.

The ability of the authorities and the community to observe, monitor the social aspects, the grassroots life, in our opinion, is an effective attribute for the development of democracy. Social opacity, i.e. inability to understand social phenomena, to penetrate the essence and particularities of social realities, generates a lack of transparency, but social transparency brings added value.

In the article, we will capitalize on anthropological research methods and propose a pedagogical model of local action of educational institutions and community training centers.

Albina Scutaru, drd., Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău

Parental resilience the primary protective factor of the family in ensuring the well-being of the child

According to HG 143 of 12.02.2018 from the Republic of Moldova, a basic concept in the primary prevention of risks regarding the well-being of the child is the protective factors of the family. In this research, the results are presented with reference to the functionality of the protective factors of the family, namely, parental resilience. Identifying potential risk and protective factors can lead to substantial improvements in many areas of child well-being. Promoting resilience is not just a matter of eliminating child abuse, as successfully managing risk is a resilience-promoting factor in itself.

Protective factors can be related to the individual context or the context of the situation.

Stanislav Cebotari, drd. Institute of Criminal Sciences and Applied Criminology

Establishing the criminal's psychological profile must be a tool used in criminal investigations

Establishing the criminal's psychological profile must be a tool used in criminal investigations in the Republic of Moldova, which include information on: age, race, gender, level of education, level of intelligence, marital status, lifestyle, background, socio-economic status, behavior, level of emotional adaptability, behaviors specific to the relevant mental breakdown, workplace habits, domicile in relation to the crime scene, reason and etc.

The power of questions in leadership

The proposed article harnesses the power of questions in leadership, that influence and power people have when they interact. Starting from elucidating the key concepts, definitions, functions, principles of questioning, it explains the competencies needed for a successful leader, and opens up step by step the complex process of questioning. A series of tools that facilitate and make question coaching more effective are also proposed.

THEMATIC SECTIONS

13.15 - 15.00

Section VIII

SOCIAL ASSISTANCE - SECURITY - EDUCATION

Moderators: dr hab. Valentin Constantinov, dr Dorin Afanas

- **The difficulties of the transition of the Republic of Moldova. The socioeconomic and cultural premises**
 - dr hab. Valentin Constantinov - Institute of History Moldova State University, Ion Creangă State Pedagogical University of Chişinău
- **The streamline of the continuing professional development training of teachers**
 - dr Andrei Braicov, dr Tatiana Veverița - Ion Creangă State Pedagogical University of Chişinău
- **Cross-border cooperation in the management of the ukrainian refugee crisis in the Republic of Moldova**
 - Maria Diacon, PhD, Legal - Political and Sociological Research Institute, Moldova State University
- **Social assistance as a public service in Bessarabia under Russian domination (1812-1917)**
 - dr Andrei Emilciuc - Institut of History, Moldova State University
- **The role and impact of charity associations in Bessarabia at the beginning of the 20th century**
 - dr Diana Ețco, Institut of History, Moldova State University
- **Social assistance and rural development in the Republic of Moldova**
 - dr Dorin Afanas, associate professor UPS "Ion Creanga" from Chisinau; Lilia Carchilan, Master of Education Sciences, first degree teaching professor of computer science, IPLT "Minerva", Chisinau city
- **Professionalization of teaching staff: national and international priority in the context of societal challenges**
 - dr hab. Aliona Afanas, Moldova State University
- **UPS "Ion Creanga" from Chisinau, Synergy between social assistance and drone implementation in education for sustainable development in urban and rural areas**
 - dr Dorin Afanas, PhD., associate professor, UPS Ion Creanga from Chisinau, Lilia Carchilan, Master of Education Sciences, first degree teaching professor of computer science, IPLT "Minerva", Chisinau city

dr hab. Valentin Constantinov - Institute of History Moldova State University, Ion Creangă State Pedagogical University of Chişinău

The difficulties of the transition of the Republic of Moldova. The socioeconomic and cultural premises

In 1991, a new independent state appeared in Europe - the Republic of Moldova. In the following years, this state went through an extremely complicated period: the 1992 Transnistrian War, an unprecedented economic crisis with drastic decreases in GDP. One of the elements that contributed to this state of affairs was the social structure inherited from the Soviet era. After the crisis of the 90s, there was a short recovery in the years 2001-2009, a recovery that was mainly based on income from Moldovans who went to work abroad. In the country, however, the children remained without the education of their parents, who were usually under the guardianship of their grandparents, elderly people who were left without any supervision.

Maria Diacon, PhD, Legal - Political and Sociological Research Institute, Moldova State University

Cross-border cooperation in the management of the ukrainian refugee crisis in the Republic of Moldova

In a systemic perspective, the cross-border cooperation of every borderland depends on two determinants: general and detailed (DoLzbLasz & Raczyk, 2015). In this context the general determinants cover all the aspects connected with the programming and implementation of cross-border cooperation programs: the support area, allocation of funds, priorities, institutional structures. Particular determinants, concern the other crucial factors: political, environmental, social or economic conditions. In the European geopolitical area, we will specify that a special role is played by the cooperation between the Republic of Moldova and the European Union structure, the opportunity of the collaboration being explained by the quality of the assumed objectives, as commitments of the member states for the promoted foreign policy. (Juc, Diacon, 2016)

As a particular determinant for the cross-border cooperation between the Republic of Moldova and the European Union is the result of the military aggression launched on February 24, 2022 by the Russian Federation against Ukraine. From that point of time the Republic of Moldova have faced a major humanitarian and economic crisis generated by the massive wave of refugees from the neighboring country. The reception of refugees, the direct consequences of the war (such as the dramatic decrease in trade with Ukraine, Belarus and the Russian Federation, difficulties along the supply chains), combined with the earlier deterioration of energy resources and inflation, put acute pressure on public finances and administrative capacities of the Republic of Moldova.

In this conglomerate of events, the national political actors, especially the legislative and executive authorities of the state, the presidency, the structures responsible for maintaining public order and security, the structures responsible for managing finances and humanitarian aid, as well as the authorities which promote a consolidated dialogue to maintain peace and security within the country and in the region, have re-adapted their ability to intervene in crisis situations, unprecedented for the state of the Republic of Moldova. These events created the necessary conditions to move to a new level of dialogue with the institutions of the European Union, which allowed the Republic of Moldova, on the one hand, to obtain the status of candidate state for the European Union, and on the other hand, to obtain assistance and enhanced financial support for better management of the refugee crisis. The main request of the national authorities aims to receive budgetary support, essential for balancing public finances and ensuring the functioning of public services and a climate of stability, indispensable in the conditions of the massive challenges faced by the Republic of Moldova in the background of the war in Ukraine.

dr Andrei Emilciuc - Institut of History, Moldova State University

Social assistance as a public service in Bessarabia under Russian domination (1812-1917)

In the cities and villages of Bessarabia, annexed to Russian Empire in 1812, the beginning of institutionalization of public assistance occurs in the 1820s. The plenipotentiary involvement of the state in social assistance matters would occur only by the mid-1830s. Firstly, by establishing in Bessarabia, based on the Regulation of July 5, 1834, of the public granaries. And secondly, by establishing in the same year of the Service for Public Charity. Being a provincial institution, introduced in Russia by Catherine II in 1775, it was responsible for managing public schools, hospitals, shelters for the sick and demented, almshouses, but also prisons. The reforms of the 1860s from the Russian Empire, which will be implemented in Bessarabia with some delay, will bring from 1870 the social assistance issues within the prerogative of Zemstva, elective local government institutions.

dr Diana Ețco, Institut of History, Moldova State University

The role and impact of charity associations in Bessarabia at the beginning of the 20th century

The activity of charity associations consists in providing material and financial aid to the needy population, providing free medicines to certain categories of patients, intermediation in identifying a job or an income, social assistance to poor students, maintenance of orphanages for children, old people's homes, nursing homes, workhouses, social canteens. The means of financing the charity associations consisted of membership fees, subsidies from various institutions, donations from private individuals, as well as from the income of charity evenings, concerts and shows organized by themselves

dr Dorin Afanas, associate professor UPS "Ion Creanga" from Chisinau; Lilia Carchilan, Master of Education Sciences, first degree teaching professor of computer science, IPLT "Minerva", Chisinau city

Social assistance and rural development in the Republic of Moldova

In general, observers of social issues and problems suggest that the incidence of problems in this field, their intensity, as well as the complexity of life increase proportionally with the degree of urbanization or metropolization. That is why it is not surprising that social assistance services will move to urban, metropolitan areas where they will develop better than in rural communities. However, the reality in the Republic of Moldova is characterized by a very large number of people who live in rural and not urban/metropolitan areas, although, lately, their percentage has decreased. The following topics are highlighted in this article: - Problems in rural areas; lack of services; social security as an economic factor; the lack of jobs; family life in transition; social and recreational limits. - Social assistance activity in rural areas: the necessary adaptation to the rural area; satisfactions of social assistance in rural areas. - State policies of the Republic of Moldova in the field of rural development. In order to provide social assistance in rural areas, you must: - there should be awareness at the state level of the importance of the agri-food sector as the basis and backbone of the national economy in the Republic of Moldova; - diversified agricultural production, which at the moment is extremely slow and does not put into practice the still existing potential in this field.

dr hab. Aliona Afanas, Moldova State University

Professionalization of teaching staff: national and international priority in the context of societal challenges

The premise that underpins an analysis of educational policies in the field is that the professional training of the teaching staff is a priority of the society, in general, and of the professional training system, in particular, approached holistically to achieve an essential mission: the professionalization of the teaching staff (the development of professional competences correlated with societal, professional and personal needs). In the Communication of the European Commission to the European Parliament on the creation of the European space of education until 2025, there were identified six main dimensions of education. One of these dimensions refers to the teaching staff and trainers, aiming at stimulating the attractiveness of the teaching staff's career, creating basic socio-psycho-pedagogical conditions for the teachers' continuous professional development, undertaking necessary actions so that international mobility becomes an integral part of the teachers' continuous training.

An important role with reference to continuous professional training is played by the epistemological values contained in the national educational policy documents, such as: the national development Strategy Moldova 2030, the Education Code, the Standards of teachers' continuous training in general secondary education (2007), the Regulation on adults' training continuous education (2017), the Regulation for teachers' attestation in general, professional technical education and psycho-pedagogical assistance services (2020), the Methodology for developing adult vocational training programs and curriculum in lifelong learning (2023) etc. The professionalization of the teaching staff obtains the place/role of priority action in educational policy documents at the international level, resulting from the significant socio-psycho-pedagogical conditions for achieving the established performance objectives and making important decisions in accordance with the educational policy in the field of continuous professional training of the teaching staff. In this sense, the technologies regarding the conceptualization, elaboration and implementation of the theoretical and praxeological products necessary for the organization of the continuous professional training process are becoming more and more important.

dr hab. Aliona Afanas, Moldova State University

UPS "Ion Creanga" from Chisinau, Synergy between social assistance and drone implementation in education for sustainable development in urban and rural areas

In general, observers of social issues and problems suggest that the incidence of problems in this field, their intensity, as well as the complexity of life increase proportionally with the degree of urbanization or metropolization. That is why it is not surprising that social assistance services will move to urban, metropolitan areas where they will develop better than in rural communities. However, the reality in the Republic of Moldova is characterized by a very large number of people who live in rural and not urban/metropolitan areas, although, lately, their percentage has decreased.

The following topics are highlighted in this article: - Problems in rural areas; lack of services; social security as an economic factor; the lack of jobs; family life in transition; social and recreational limits. - Social assistance activity in rural areas: the necessary adaptation to the rural area; satisfactions of social assistance in rural areas. - State policies of the Republic of Moldova in the field of rural development. In order to provide social assistance in rural areas, you must: - there should be awareness at the state level of the importance of the agri-food sector as the basis and backbone of the national economy in the Republic of Moldova; - diversified agricultural production, which at the moment is extremely slow and does not put into practice the still existing potential in this field.

THEMATIC SECTIONS

13.15 - 15.00

Section IX

SOCIETY - HEALTH - PREVENTION

Moderators: dr Diana Antoci, dr Valentina Mîslițchi, dr Silvia Golubițchi

- **Intercultural communities in a national context**
 - dr Silvia Golubițchi - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
- **Preadolescents' adaptive potential at the beginning of technical vocational education**
 - dr Valentina Mîslițchi - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova
- **The dependence of the adaptation of the cardiovascular system in adolescents on the state of some environmental factors**
 - dr Lora Mosanu-Șupac, dr Diana Coșcodan - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova
- **Psychological security in contemporary socialization contexts**
 - dr Diana Antoci - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău
- **The dependence of the adaptation of the cardiovascular system in adolescents on the state of some environmental factors**
 - dr Diana Coșcodan - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova
- **Capitalizing on social interactions in the intellectual development of young school-age students**
 - Valentina Fluierar - Republic of Moldova
- **Toxic organizational culture: diagnosis and prevention**
 - Ceacir Irina - Republic of Moldova
- **The psycho-social dimensions of school bullying and methods of prevention and recovery of victims**
 - Victoria Gonța - Republic of Moldova

dr Silvia Golubițchi - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău

Intercultural communities in a national context

Intercultural contacts and exchanges are not scheduled, but are achieved through frequent social interactions. Interacting with each other, there is assimilation of behavior patterns, values by an ethnic group from another ethnic group with which it comes into direct contact. Assimilated values allow us to know cultures, make us better, understand each other, respect differences, the culture of good neighborliness. An idea that we must respect is not the formation of respect for the other as being different, but the formation of self-respect as being different. Each of us lives the experience of cultural diversity in peace and harmony.

dr Valentina Mîslițchi - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova

Preadolescents' adaptive potential at the beginning of technical vocational education

School adaptation represents the complex process that expresses the quality and efficiency of achieving the concordance between the student's personality and the requirements of the educational environment in the educational institution; it implies the compatibility of efforts, difficulties with the potential of each student as a human individual to solve school tasks; it implies the presence of the subject's ability to respond positively to the requests and demands of the entourage, through full involvement in the assimilation of information about the respective environment, and subsequently through optimal accommodation to the conditions of the determined environment.

Concerned with the solution of a topical problem for contemporary education, which aims to elucidate the theoretical and praxeological landmarks of the process of school adaptation of the students at the beginning of professional technical education, in the 2021-2022 academic year we carried out the ascertainment stage of the psycho-pedagogical experiment focused on the assessment of the level of preadolescents' school adaptability. The experimental group consisted of 61 students from technical vocational education, aged between 14-15 years.

In researching the level of school adaptation of preadolescents, we took into account the following aspects: the specifics of the manifestation of pubertal behavior in new educational contexts on the dimension of traits: passive-active, withdrawn-sociable, bored-passionate, silent-communicative, non-performing-performing, sad-joyful, insecure-confident, inconsistent-consistent, submissive-disobedient, non-authoritarian-authoritarian, tolerant-aggressive, sought-after, disapproved-approved by teachers, misunderstood-defended (justified) by parents, dissatisfied with self-confident; insecure-confident, inconsequent-consequent, submissive-disobedient, non-authoritarian-authoritarian, tolerant-aggressive, sought-avoided, disapproved-approved by teachers, misunderstood-defended (justified) by parents, dissatisfied with self-confident; the perception of the risk of school maladjustment according to the dimensions of the factors: self-perception, perception of pedagogical factors, perception of interpersonal relationships in school, perception of family influences on school activity, perception of extracurricular influences; manifestation of school anxiety; interpersonal relations and psychological climate in the group of students; the motivation of preadolescents for the learning activity and the attitude towards school; the manifestation of deviant behavior in the school environment.

dr Lora Mosanu-Șupac, dr Diana Coșcodan - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova

The dependence of the adaptation of the cardiovascular system in adolescents on the state of some environmental factors

Environmental conditions have a great impact on the health of the human body, especially of children and adolescents. The deterioration of the ecological state of the environment influences adaptive processes, a fact that is reflected on the state of children's health, which as a result also influences the educational process. Children are classified as children with easy, moderate and difficult adaptation. In the easy adaptation, the organism's tension is compensated during first half of the year. In moderate adaptation, functional disorders may be present in the first half of the year too. In difficult adaptation, the health disorders increase towards the end of the school year, which shows that the educational system and the amount of information put pressure on children. Associated with the influence of environmental factors, adaptation becomes more difficult and, as a result, health problems appear. The study of the influence of some environmental factors, such as air and water, on the possibilities of adapting the cardiovascular system of adolescents was carried out in two high schools, located in different areas of the anthropogenic factor. All children (90 participants, age 16-17 years old) participating in the studies were practically healthy. The degree of environmental contamination was proved by the number of enterprises in the zone, as well as by the degree of pollution of air and water. To assess the functional state of the cardiovascular system, the heart rate (HR), systolic and diastolic blood pressure (PS and PD) were measured. In order to study the degree of functional recovery of the cardiovascular system, measurements were taken before the load, immediately after it, after 2 and 10 minutes. Calculation of the coefficient of efficiency of blood circulation (KEK) was carried out according to the formula: $KEK = (PS - PD) * Heart\ rate\ (HR)$. The assessment of the vegetative status of the child included the calculation of the Kerdo index: $IK = PS / HR$. Children's cardiovascular parameters are influenced by ecological factors, in particular, by the composition of air. Students from both ecological areas showed disturbances in the activity of the cardiovascular system. For the students from the institutions located in the more polluted areas, the indices of heart economy and the restoration of the frequency of heart contractions after physical effort are lower compared to the values of the students in the high schools from the less polluted areas.

dr Diana Antoci - Ion Creangă State Pedagogical University of Chișinău

Psychological security in contemporary socialization contexts

Security from a socio-cultural, informational, digital technologies, state, etc. perspectives requires a complex approach and encompasses multiple aspects of contemporary and societal realities, and it is important both for the individual and for society as a whole, where the need for psychological security is the foundation of the quality of life and well-being of the person. The main task of the educational system consists in the promotion and installation of psychological security in the educational and social environment by respecting the normative-legal basis, formation and developing the competencies of psychological security in educational actors in general and higher education institutions, by achieving the educational partnership, by developing the methodical-didactic materials, methods for evaluating and ensuring psychological security not only for children, but also for adults.

dr Diana Coșcodan - Ion Creangă State Pedagogical University in Chisinau, Republic of Moldova

The dependence of the adaptation of the cardiovascular system in adolescents on the state of some environmental factors

Environmental conditions have a great impact on the health of the human body, especially of children and adolescents. The deterioration of the ecological state of the environment influences adaptive processes, a fact that is reflected on the state of children's health, which as a result also influences the educational process. Children are classified as children with easy, moderate and difficult adaptation. In the easy adaptation, the organism's tension is compensated during first half of the year. In moderate adaptation, functional disorders may be present in the first half of the year too. In difficult adaptation, the health disorders increase towards the end of the school year, which shows that the educational system and the amount of information put pressure on children.

Associated with the influence of environmental factors, adaptation becomes more difficult and, as a result, health problems appear. The study of the influence of some environmental factors, such as air and water, on the possibilities of adapting the cardiovascular system of adolescents was carried out in two high schools, located in different areas of the anthropogenic factor. All children (90 participants, age 16-17 years old) participating in the studies were practically healthy. The degree of environmental contamination was proved by the number of enterprises in the zone, as well as by the degree of pollution of air and water. To assess the functional state of the cardiovascular system, the heart rate (HR), systolic and diastolic blood pressure (PS and PD) were measured. In order to study the degree of functional recovery of the cardiovascular system, measurements were taken before the load, immediately after it, after 2 and 10 minutes. Calculation of the coefficient of efficiency of blood circulation (KEK) was carried out according to the formula: $KEK = (PS - PD) * Heart\ rate\ (HR)$. The assessment of the vegetative status of the child included the calculation of the Kerdo index: $IK = PS / HR$. Children's cardiovascular parameters are influenced by ecological factors, in particular, by the composition of air.

Students from both ecological areas showed disturbances in the activity of the cardiovascular system. For the students from the institutions located in the more polluted areas, the indices of heart economy and the restoration of the frequency of heart contractions after physical effort are lower compared to the values of the students in the high schools from the less polluted areas.

Ceacir Irina - Republic of Moldova

Toxic organizational culture: diagnosis and prevention

Toxic organizational culture is a complex and detrimental phenomenon that negatively impacts employees and organizational performance. This article focuses on identifying the characteristics and consequences of toxic organizational culture, as well as exploring ways to combat this issue. Studies have revealed that toxic culture manifests through a lack of open and transparent communication, dominance and intimidation, lack of respect and mutual support, as well as abuse of power and favoritism.

These aspects result in a stressful work environment, decreased employee motivation and engagement, and increased absenteeism and turnover rates. To address this problem, organizations should promote a healthy culture based on values such as respect, transparency, fairness, and employee involvement in decision-making processes. Implementing appropriate policies and practices, as well as developing leadership and communication skills, can help reduce the negative effects of toxic organizational culture and create a productive and healthy work environment.

Victoria Gonța - Republic of Moldova

The psycho-social dimensions of school bullying and methods of prevention and recovery of victims

The problem of bullying is a relatively recent concern of specialists in the field of psychology, sociology and educational sciences, although the problem of peer harassment is old. We could consider that bullying is a mark of the age of transition from childhood to adulthood (preadolescence and adolescence), an age of hard-to-control impulses, generated by the biological changes that take place in the human body and after physical rebalancing, the incidence bullying reduces its intensity, but not all teenagers get involved in bullying actions and not all become victims with psychological and social effects.

This fact raises questions about the risk and protection factors both on a personal and social level against bullying. In this material, we will address these common factors with the effects suffered by both young people who have practiced bullying their colleagues, as well as young people who have experienced the position of victims of these forms of aggression.

15.15-16.00
Podsumowanie
sesji tematycznych

Zakończenie Konferencji

Komitet organizacyjny:

dr hab. Józef Młyński, prof. UP – przewodniczący
dr hab. Beata Ziębińska, prof. UP – wiceprzewodnicząca
dr hab. Marek Klimek, prof. UP – wiceprzewodniczący
dr Józefa Matejek – sekretarz
dr Andrzej Kobiółka – sekretarz
dr Dominika Sozańska – sekretarz językowy
dr Bogumiła Olejnik – sekretarz językowy

Członkowie:

dr Marek Banach, dr Krzysztof Chaczko, dr Katarzyna Jagielska,
dr Ewelina Zdebska, dr Grzegorz Sudoł, mgr Wojciech Glac

Rada Naukowa Konferencji

prof. dr hab. Katarzyna Głąbicka - Uniwersytet Technologiczno-Humanistycznym im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu; prof. dr hab. Mirosław Grewiński - Uczelnia Korczaka w Warszawie; prof. dr hab. Boguslavas Gruzevskis - Vilnius University, Lithuania; prof. Gulnora Hundley, PhD, LMHC, LMFT - University of Central Florida, USA; prof. dr. Berthold Löffler - Gesundheit und Pflege Hochschule Ravensburg-Weingarten, Niemcy; dr hab. Valentin Constantinov - Moldova State University, "ION CREANGĂ" State Pedagogical University of Chişinău, prof. dr hab. Yuriy Pachkovskyy - Uniwersytet Lwowski Ukraina; prof. doc. JUDr. Marek Šmid, PhD - Uniwersytet Trnavski w Trnave Słowacja; prof. PhDr. Mária Šmidová, PhD - Uniwersytet Trnavski w Trnave Słowacja; doc. mgr. Jan Stejskal, M.A., Ph.D - Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu, Czechy; prof. dr hab. Mirosław Karpiuk - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie; prof. dr hab. Roman Kochnowski - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; prof. dr hab. Andrzej Kozera - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; prof. dr hab. Andrzej Misiuk - Uniwersytet Warszawski; prof. dr hab. Jacek Sroka - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; prof. dr hab. Sergiusz Wasiuta - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; prof. dr hab. Jacek Wojnicki - Uniwersytet Warszawski; prof. dr hab. Stanisław Wójcik - Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie; dr hab. Krzysztof Motyka, prof. KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski; prof. dr hab. Artur Wysocki - Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; prof. dr hab. Radosław Zenderowski - Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; dr hab. Ireneusz Światała, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Małgorzata Gruchoła, prof. KUL - Katolicki Uniwersytet Lubelski w Lublinie; dr hab. Marek Klimek, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Olena Kovalenko, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Łukasz Kozera, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Jerzy Krzyszkowski, prof. UJD - Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; dr hab. Michał Kubiak, prof. UG - Uniwersytet Gdańsk; dr hab. Jan Maciejewski, prof. UW - Uniwersytet Wrocławski; dr hab. Piotr T. Nowakowski, prof. UR - Uniwersytet Rzeszowski; dr hab. Józef Młyński, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Janina Pach, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Norbert G. Piłkuła, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr hab. Teresa Zbyrad, prof. UR - Uniwersytet Rzeszowski; dr hab. Beata Ziębińska, prof. UP - Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie; dr Maria Zrałek, prof. WSH - Wyższa Szkoła Humanitas w Sosnowcu; dr hab. Marek Rymsza - Uniwersytet Warszawski; dr Enkeleida Pulaj - University "Aleksandër Moisiu" Durrës (Albania); dr Belinda Bedini - University "Aleksandër Moisiu" Durrës (Albania); dr Aleksandra Jadach-Sepiolo - Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Szkoła Główna Handlowa; dr Małgorzata Stochmal - Uniwersytet Wrocławski

Konferencja będzie się odbywała przy użyciu programu Microsoft Teams
Zgłoszenia, osoba do kontaktu:

dr Dominika Sozańska: dominika.sozanska@up.krakow.pl